

Täysistunto

Torstai 15.9.2016 klo 16.00—18.10

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 18.10.

Puhetta johti ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (16.00—18.10).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.d

2. Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksen paikalla olevalle ministerille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

2.1. Suullinen kysymys eläkkeensaajien ostovoimasta (Pia Viitanen sd)

Suullinen kysymys SKT 82/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Viitanen.

Keskustelu

16.03 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa herra puhemies! Olen tässä jo koko viime vuoden ajan ollut huolissani eläkkeensaajien verotuksen tasapuolisesta kohtelusta palkansaajaan nähden, ja olemme myös vaatineet, että veronkevennysten on yhtä paljon kohdistuttava eläkkeensaajiin kuin palkansaajiinkin. Siksi uutinen siitä, että hallitus on muuttanut linjaansa tässä uudessa budjetissaan, oli tietenkin hyvin iloinen uutinen. Mutta, puhemies, jonkin verran hämmästyttä herätti tietenkin se, että kun saimme tutustua viime aikoina eduskunnan tietopalvelun tekemiin laskelmiin, niistä kävi ilmi, että nimenomaan pieni- ja keskituloisten eläkkeensaajien ostovoima, se mitä jää lompakkoon, pienenesi ensi vuonna. Käteen ei jäisi enemmän, vaan käteen jäisi vähemmän. Tässä herää kysymys ja tämä on vähän hämmäntävä tilanne: mitä nyt ylipäätään verotuksessa on tällä hetkellä tapahtumassa. Nyt, ministeri Orpo, heti tähän alkuun haluaisin teiltä kysyä: onko todellakin (Puhemies koputtaa) nyt niin, että enemmistön eläkkeensaajista ostovoima laskee ensi vuonna?

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

16.04 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin, olen ylpeä siitä ratkaisusta, mikä pystyttiin tekemään, eli kun kiky-sopimuksen mukaisesti palkansaajien verotusta kevennetään, niin hallitusohjelmaan (Välihuuto) — se on sama linja näköjään kuin teillä — on kirjattu niin, että nämä samat alennukset tehdään myöskin eläkkeensaajille, ja näin me pystymme nyt tekemään. Tämä on oikeudenmukaisuuskysymys, ja ennen kaikkea sillä tuetaan kotimaista ostovoimaa. Varmasti suurimmalla osalla kotitalouksista nämä lisäeurot menevät kulutukseen, ja kun meidän kasvu ja työllisyyden kehitys ovat tällä hetkellä hyvin pitkälle kotimarkkinan varassa, niin tämä on ehdottoman hyvä asia. Tällä ostovoiman lisäyksellä hallitus tietenkin pyrkii kompensoimaan niitä muita ostovoimaan vaikuttavia tekijöitä, ja pidän tätä hyvin merkittävänä, mutta työ jatkuu, ja ainoastaan talouskasvun kautta, paremman työllisyyden kautta me pystymme myöskin sitten seuraavissa vaiheissa edelleen parantamaan ostovoimaa myöskin eläkeläisten ja pienituloisten osalta, mitä siis nyt olemme tekemässä kuitenkin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.05 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä tässä nyt väkisinkin vielä jäi epäselväksi, mitä eläkkeensaajien ostovoimalle on tapahtumassa. Me tulemme todella tarkkaan seuraamaan tilannetta. Mutta kaiken kaikkiaan haluan palauttaa nyt mieliin tämän hyvin tärkeän periaatteen, että eläkkeensaajia ja työssä olevia tulee kohdella yhdenvertaisesti. Oli sitten eläkkeellä tai töissä, niin on reilua, että tuloja kohdellaan verotuksessa samalla tavalla, ja tälle vuodelle tehty veroero hallitukselta oli suuri epäoikeudenmukaisuus, ja eläkkeensaajat kokivat sen myös eräänlaisena arvostuskysymyksenä. Ministeri Orpo, edeltäjännen ministeri Stubb, silloinen ministeri Stubb, ei halunnut sitoutua tähän tasa-arvoiseen verokohteluun siitä huolimatta, että hän ennen vaaleja näin lupasi. Nyt minä kysyn teiltä, ministeri Orpo: haluatteko te sitoutua tästä eteenpäin siihen, että eläkkeensaajia ja palkansaajia kohdellaan verotuksessa samalla tavalla?

16.06 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä lukee hallitusohjelmassa, että näin me teemme, ja minusta se budjettiesitys, joka tänään on julkaistu, on osoitus siitä, että me haluamme näin tehdä ja teemme, koska nyt nämä samat veronkevennykset tulevat sekä palkansaajille että eläkeläisille. Se on, kuten sanoin, oikeudenmukaisuuskysymys, ja tähän me pyrimme myöskin tulevaisissa päätöksissä. Minusta tämä on aivan selkeä lähtökohta hallituksen politiikassa.

16.07 Touko Aalto vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Orpo puhui kauniisti ostovoimasta ja pienituloisista. Pienituloista palkansaajaa ei kuitenkaan lämmitä se, että prosentuaalisesti hallituksen verolinja kohtelee kaikkia tasaisesti. Euroilla sitä ruokaa ostetaan ja vuokrat maksetaan. Miksi hallitus ei kohdenna veronalennuksia pienituloisten hyväksi? Se tukisi tutkitusti työllisyyttä ja talouskasvua ja kaventaisi tuloeroja.

16.07 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän kävi niin, että kun työmarkkinajärjestöt löysivät sovun kiky-ratkaisun pohjaksi, niin sen veroratkaisun ja näiden maksujen muutoksen seuraus, joka tästä syntyi, oli, että tosiasiallisesti suurituloisten palkansaajien verotus olisi keventynyt ja pieni- ja keskituloisil-

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

la pysynyt samalla tasolla tai kiristynyt. Hallitus on kohdistanut oman veronkevennysvaransa eli tämän 515 miljoonaa nimenomaan pieni- ja keskituloisille, ja sillä pystymme korjaamaan tämän niin, että nyt jokaiselle tulee se 0,6 prosenttiyksikön aito ansiotulojen kevennys. Se ei siis ole kompensatiota, vaan se on aito kevennys kaikille.

Sen lisäksi, mitä tulee pieni- ja keskituloihin, hallitus on aikaisemmin jo tehnyt päätöksen 450 miljoonan työtulovähennyksen parantamisesta, joka on nimenomaan suunnattu pieni- ja keskituloisille. Eli kyllä tässä tätä työtä tehdään, mitä edustaja Aalto peräänkuuluttaa. (Oikealta: Eikö kelpaa vihreille?)

16.08 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todella hallitus lupasi tuloveron kevennyksiä, mikäli tämä kilpailukykysojmus hyväksytään. Pienituloisille kikyn palkanalennusten kompensointi onkin todella tarpeen, ja on tässä tosi hienoa kuulla, että hallitus on nyt tarttunut toimeen ja todella tekee näitä tuloveron alennuksia kohdistetusti nimenomaan sinne pienituloisiin ja eläkeläisiin. Todellakin nyt toivoisin jotain konkreettista. Tämä on uusi esitys, aikaisemmin on näyttänyt vähän toisenlaiselta. Niin kuin, ministeri, itsekin sanoitte, alun perin nämä tuloveron kevennykset olisivat kohdistuneet nimenomaan suurituloisiin. Minkälaisia konkreettisia toimia te olette tehneet, jotta nyt ne tuloveron kevennykset hyödyttävät kaikista eniten nimenomaan pienituloisia ja keskituloisia ihmisiä?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Orpo, keskustelu eläkeläisten verokohtelusta laajeni kaikkea verotusta koskevaksi. Sallitaan se tällä kertaa näin.

16.09 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Se on hyvä asia, koska veronkevennykset kohdistuvat kaikille, (Naurua) hallituksen linjauksen mukaisesti.

Me olemme tänään tehneet sen konkreettisen teon, eli kun me olemme hyväksyneet valtion talousarvioesityksen, niin siellä konkretisoituu se linja, jonka kuvasin aikaisemmin, että nämä veronkevennykset tulevat tasasuuruksina kaikille. Tosiaan tämä pääseminen pieni- ja keskituloisten osalta samaan lopputulemaan kuin suurempituloisten osalta tehdään nimenomaan hallituksen toimesta, koska se kiky-sopimus itsessään olisi keventänyt vain suurempituloisten verotusta.

Sitten lisäksi on vielä suunnattu 30 miljoonaa näiden kiky-vaikutusten kompensointiin kaikkein pienituloisimmille. He eivät maksa veroa, mutta me haemme tällä hetkellä sitä mallia, miten tämä 30 miljoonaa kohdistetaan kaikkein pienituloisimmille. Vaihtoehtoja ovat esimerkiksi maksujen alennukset tai muut keinot, joilla esimerkiksi työllistymisen edellytyksiä voidaan parantaa. Tämä työ on meillä vielä kesken, ja haemme sen vaikuttavimman keinon, jolla kaikkein pienituloisimpia voimme auttaa.

16.11 Timo Kalli kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnalla oli mahdollisuus tutustua Kiinaan, ja siellä tämä keskustelu oli hiukan erilaista. Täällä me valitamme ja syytelemme toinen toisiamme. Siellä enemmän keskityttiin siihen, miten saadaan aikaan sitä tuottavuutta, jolla näitä euroja sitten voidaan jakaa.

Minusta oli hyvä, että hallitus kykeni tekemään tämänkaltaisen päätöksen, että nämä veronkevennykset kohdennetaan pienituloisille ja että myöskin eläkeläiset ovat mukana. Mutta kysyn arvoisalta pääministeriltä: kun tänään valtioneuvosto on päättänyt budjetin,

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

onko siellä nyt niitä kilpailukykyä tehostavia asioita, (Välihuutoja) jotta me pärjäämme tässä tulevassa kilpailussa?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Hivenen verotuksen ulkopuolella liikutaan, mutta pääministeri vastaa. (Naurua)

16.12 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässä ovat nyt kaikki ne toimet, mitä budjettiriihessä päätettiin, lisäksi ne toimet, mitä kehysriihen jälkeen päätettiin yrittäjäys- ja työllisyyspaketin osalta.

Ehkä voisin vielä palata tähän verotuskysymykseen, kun hämmennystä selvästi aiheuttaa tämä kohta tuossa kiky-sopimuksessa. Siellähän siirrettiin työnantajilta työntekijöille kuluja. Osa näistä kuluista on verovähennyskelpoisia. Ja kun tämä verovähennyskelpoisuus aiheuttaa sen, että se olisi pelkästään helpottanut enemmän suurituloisten verotusta, niin sen takia hallitus on kohdentanut nämä omat toimensa pieni- ja keskituloisille ja sitten erikseen tämän noin 30 miljoonaa vielä niille palkansaajille, jotka eivät käytännössä veroja maksa. Tästä johtuu se, että hallitus on tosiaan ohjelmansa mukaisesti keskittänyt veronalennusvaran pieni- ja keskituloisille.

16.13 Peter Östman kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä, että keskusteltaisiin myös siitä, miten me käytämme verovähennyksiä sekä myöskin erilaisia sosiaalisia tukia ja muun muassa vuokratukia yhteiskunnassamme.

Otan esimerkin: VVO-yhtymä on Suomen suurin markkinaehtoinen vuokranantaja, ja VVO:n asuntokannan keskivuokra nousi viime vuonna yli 4 prosenttia. Näin isot korotukset heikentävät myös pienituloisten ostovoimaa. Tilinpäätöksen mukaan VVO:n liikevaihto oli viime vuonna 370 miljoonaa, tulos verojen jälkeen liki 180 miljoonaa ja osinkojakin jaettiin ruhtinaallisesti. Huima tulos asettaa vuokrankorotukset kyseenalaiseen valoon. Markkinajohtajana VVO määrittää yleistä vuokratasoa, joten vetoaminen yleisen vuokratason nousuun ei vakuuta. Suuri osa voitoista tulee asumistuen kautta veronmaksajien kukaroista. (Hälinää)

Kysyn: miten vastaamme tähän asiaan ja haasteeseen hallituksena ja eduskuntana?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, pyydän kiinnittämään huomiota siihen, että kyselytunnin idea ja ajatus on se, että siinä fokuksessa, mistä kysymys tehdään, pysytään myös jatkokysymyksissä ja ministereiden vastauksissa. Pelkästään se, että se sana, joka on alkuperäisessä kysymyksessä, löytyy jatkokysymyksestä, ei oikein kunnolla riitä. (Naurua) Mutta jos nyt kuitenkin tällä kertaa joku ministereistä haluaa vastata tähän kysymykseen, niin toki sallin vastauksen. — Ministeri Tiilikainen.

16.14 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lyhyesti: Tuetussa vuokra-asuntotuotannossa tarkoitus on tietysti, että siellä voidaan asua järjestillisillä ja kohtuullisilla kustannuksilla ja vuokrien korotus perustuisi omakustannusperiaatteeseen — näin siis tuetuissa asunnoissa. Rakentamisen ja asumisen kehittämiskeskus ARA on se valvova viranomainen, joka katsoo, että näinkö menetellään, ja VVO on todellakin hankkiutunut eroon pitkälti näistä yleishyödyllisistä tuetuista kohteista ja siirtynyt enempi kovanrahan rakentajien puolelle.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Orpo vielä.

16.15 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean vielä sen, että hallitusohjelman mukaisesti valtiovarainministeriössä selvitetään säätiöiden ja yleishyödyllisten yhteisöjen verokohtelua, ja tämä selvitys on tietenkin sellainen foorumi, jonka yhteydessä näistäkin asioista voidaan sitten keskustella. (Eero Heinäluoma: Suuria säätiöitä!)

16.16 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymykseni koskee tämän kysymyksen alkuperäistä aihetta eli tämän hallituksen veropolitiikkaa.

Silloin, kun yhteiskunnassa rahat ovat tiukilla ja niistä on vähän oikeastaan kenellekään jaettavaa, meidän päättäjien on erityisen tärkeää kohdistaa kaikki pelivara, mitä on käytettävissä, sinne, missä eniten tarvetta on. Se on myös kaikkein järkevintä talouspolitiikkaa, koska pieni- ja keskituloisille kohdennetut kevennykset menevät varmimmin kiertoon ja silloin saamme useimmin euron kiertämään täällä yhteiskunnassa.

Valtiovarainministeri mainitsi, että kiky-sopimuksen yhteydessä oli tehty veroratkaisu. Eihän siinä mitään veroratkaisua tehty. Veroratkaisu on hallituksen vastuulla. Ja kun te koko kesän olette puhunut, että tästä ratkaisusta tehdään sellainen, joka tukee pieni- ja keskituloisia, niin nyt kun minulla on teidän tuore esityksenne tästä tuloverolaista ja katson näitä taulukoita, niin tässähan esimerkiksi eläkkeensaajan osalta käy niin, että tavallinen eläkkeensaaja saa alle kymppin kuussa enemmän käteen ja (Puhemies koputtaa) isotuloiset saavat jopa 500 euroa. Miksi vaikeina aikoina, kun velkaantuminen kasvaa, teillä on varaa kaikkein hyvätuloisimpien veronkevennyksiin?

16.17 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joo, tarkennan: Siis kiky-sopimuksen yhteydessä tehty veroratkaisu ja siihen liittyvä ratkaisu olivat sen kaltaisia, että siinä se yhteisvaikutus, kun se sitten tarkkaan VM:ssä käytiin läpi ja laskettiin, kohdistui suurempituloisille. Siksi hallitus teki tämän oman ratkaisunsa, jolla me pääsimme tähän tasaiseen verokohteluun kaikille. Olen kanssanne siitä täysin samaa mieltä, että nimenomaan pieni- ja keskituloisten osalta ne lisäeurot menevät varmasti kulutukseen, ja kuten sanoin, se on kaikkein parasta meidän kotimaiselle kysynnälle ja markkinoille ja tietysti omalta pieneltä osaltaan myöskin auttaa näitä pienituloisia. Tämä oli siis se logiikka, eli siinä kiky-sopimuksen yhteydessä syntynyt ratkaisu oli sen kaltainen, että se kohdistui sinne yläpäähän. Me tasoitimme sitä tällä ratkaisulla.

Mielestäni työn verotuksen keventäminen, ansiotulojen verotuksen keventäminen, aina, kun se on mahdollista, on järkevää politiikkaa. Nimenomaan työstä ja ahkeruudesta tämän maan hyvinvointi kasvaa, ja siksi pidän tätä ratkaisua järkevänä.

16.18 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Värderade herr talman! Jag vill berömma regeringen. Det är bra med skattelättnaderna för löntagare, pensionärer och låginkomsttagare. Men då det gäller helhetsbeskattningen och köpkraften är jag förundrad över ett annat beslut. Regeringen bestämde i budgetförhandlingarna att driva igenom en ny båtskatt. Det har tidigare sagts att en båtskatt knappast kommer att inbringa några nettopengar då den är så krånglig och byråkratisk att driva in. Vice statsminister Timo Soini motiverade båtskatten med att klämma åt herrarnas lustjakter, men det är många pensionärer som är båtägare som nu får sin skatt höjd. Bästa regering och finansminister Orpo, finns det seri-

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

ösa motiveringar för båtskatten och hur mycket den kommer att hämta in, och hur har man tänkt att den ska utformas i praktiken för att inte också drabba vanliga finländska, åländska pensionärer?

16.19 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmaneuvoittelussa veneveron käyttöönotosta päätettiin ja sen tuottoarvioksi on määriteltä 50 miljoonaa euroa. Tällä hetkellä valtiovarainministeriö viimeistelee tätä veneverolakia. Se on haastavaa, miten tämä määritellään, mutta tällä hetkellä suunta näyttäisi olevan se, että nimenomaan tehon perusteella ja toisaalta pituuden perusteella veneitä verotettaisiin. Veron suuruus tulisi olemaan veneen tehosta ja koosta riippuen 100:sta 300 euroon. Mutta kuten sanoin, tätä valmistellaan parhaillaan, ja lähiaikoina sitten palataan näihin yksityiskohtiin.

16.20 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä selvää on, että tämä hallituksen verolinja aiheuttaa oikeutetusti huolta. Täällähän esimerkiksi tällä viikolla edustaja Zyskiewicz kyllä myönsi, että hallituksen omat ratkaisut suuntautuvat lopulta tasaisesti, mikä tarkoittaa sitä, että suurituloiset saavat enemmän. Käytännössä katsoen se siis tarkoittaa esimerkiksi sitä, että hallituksella on varaa laskea isotuloisten johtajien verotusta useilla sadoilla euroilla ja ihan tavallinen pienituloisen, keskituloisen palkansaaja hyötyy muutaman kymmin. Ja moni on ihmetellyt, että aikoina, jolloin tehdään aika julmia leikkauksia työttömien työttömyysturvaan, opiskelijoille, lapsiperheille, kaikkialla leikataan, kuitenkin samaan aikaan tosiasiassa on, että hallituksella riittää veronkevennysvaraa hyväosaisimmille, miljoonaperintöjen verotuksen keventämiseen, metsälahjavähennyksiin. Mielestäni nämä eivät ole näinä aikoina oikeita arvovalintoja. Kysynkin, ministeri Orpo: mitä te vastaatte sille työttömälle, (Puhemies koputtaa) joka nyt näitä arvovalintoja ihmettelee?

16.22 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin työttömälle haluan sanoa sen, että me teemme kaikkemme, jotta hänellä on mahdollisuus työllistyä. Siksi työllisyys on nostettu hallituksen politiikan kärkeen ja budjettiriihessäkin tehtiin päätöksiä, joilla työllisyyttä pyritään parantamaan ja työttömän asemaa, työnhakua helpottamaan.

Mutta vielä tähän veropolitiikkaan. Siis jo viime vuonna tehtiin 450 miljoonan euron työtulovähennys, joka kohdistetaan pieni- ja keskituloisille työntekijöille ja joka on mielestäni erittäin solidaarinen. Se on myöskin järkevää, että työtä kannattaa ottaa vastaan. Sen lisäksi myöskin maksupuolessa varhaiskasvatusmaksujen korotus peruttiin, mutta pidettiin voimassa se, että kaikkein pienituloisimpien varhaiskasvatusmaksut laskevat. Tälläkin on iso vaikutus muun muassa työn vastaanottamiseen ja pienituloisten lapsiperheiden asemaan.

Sitten tämä yleinen ansiotuloverotuksen keventäminen 0,6 prosentilla — minusta on oikeudenmukaista se, että se tehdään kaikille. Ja sitten täytyy muistaa se, että Suomessa on edelleen maailman kovinta luokkaa oleva progressio. Silläkin on kuitenkin merkityksensä, kun me mietimme kasvua ja työllisyyttä.

16.23 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erinomaista, että vasta julkaistu budjetti on kovaa työn linjaa, vahvaa työn linjaa. Siinä on ytimessä se, että

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

työ kannattaa ja kaikki toimet tehdään sen eteen, että on työtä. On hienoa, että kaikkien palkansaajien ansiotuloverotus laskee, mutta kun tämä keskustelu on ollut kovin monopolvistä, niin olisi hyvä, että vielä kerran valtiovarainministeri sanoisi, kun tätä moni suomalainen kuulee, että onhan niin, että nämä veronalennukset koskevat myöskin eläkeläisiä. Kokoomuksen eduskuntaryhmälle on ollut erittäin tärkeää, että myöskin niitten ihmisten, jotka ovat koko ikänsä työtä tehneet, verotusta alennetaan ja myöskin heidän ostovoimaansa turvataan. Voisiko valtiovarainministeri vielä kerran sanoa tämän ääneen?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, valtiovarainministeri vielä kerran.

16.23 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä mielelläni tämän toistan koko meidän hallituksen puolesta: Kyllä, ne veronkevennykset, jotka nyt on päätetty, jotka ovat tämän päivän budjettiesityksessä, koskevat myös eläkkeensaajia, samalla tavalla eläkkeensaajaa kuin palkansaajaa. Se on hallitusohjelman kirjaus, ja se on oikeudenmukaisuuskysymys, ja siitä me olemme pitäneet nyt kiinni.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä kerran, edustaja Lindtman.

16.24 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että tämä ostovoimakysymys tuli nyt tässä esille. Maamme eläkkeensaajat olivat todella iloisia siitä, että hallitus nyt kuukausien ja kuukausien keskustelujen jälkeen suostui ottamaan eläkkeensaajat näiden veronkevennysten piiriin. (Naurua) Mutta nyt on kyse siitä, miten nämä kohdennetaan, ja edustaja Sarkomaa otti esille erittäin tärkeän kysymyksen ostovoimasta. Kun edelleen toistan, katson tätä teidän tänään antamaanne esitystä, niin tämä tarkoittaa sitä, että tavalliselle, vähän reilut 1 500 euroa eläkettä saavalle näistä veronkevennyksistä olisi tulossa alle kymppi käteen kuussa.

Valtiovarainministeri Orpo, kaksi kysymystä. Riittääkö tämä siihen, että ostovoima kasvaa, vai laskeeko se? Ja toistan kysymyksen: kun rahasta on tiukkaa, miksi teillä on varaa kaikkein hyvätuloisimpien suuriin veronkevennyksiin?

16.25 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ostovoiman kasvattaminen on tietenkin tärkeää kotimaisen kysynnän ja työllisyyden ja jokaisen perheen kotitalouden ostovoiman kannalta, ja siihen näillä veroratkaisuilla pyritään. Itse asiassa tänään tehdyssä hallituksen päätöksessä on vielä tarkennettu eläkeläisten osalta nimenomaan sitä tulovaikutusta — en tiedä, onko se uusi versio toimitettu, mutta joka tapauksessa sitä on vielä tarkennettu niin, että se paransi suhteessa pieni- ja keskituloisten asemaa, käytännössä suhteellisen tasaisesti se sinne etenee. Sen lisäksi tämä hallitus on jo kaksi kertaa korottanut takuueläkettä, eli myöskin tässä on tultu kaikkein pienituloisimpia eläkeläisiä vastaan.

Minä pidän tätä ratkaisua oikeudenmukaisena ja ostovoimaa parantavana, ja se on työllisyyden kannalta merkittävä, ja ainoastaan työllisyyden kautta me pystymme jatkossakin tekemään hyvää politiikkaa, huolehtimaan myöskin kaikkein heikko-osaisimmista.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja viimeinen lisäkysymys tähän teemaan.

16.26 Simon Elo ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on keskusteltu paljon palkansaajien verotuksesta, mutta on erittäin tärkeää ottaa huomioon myös yritysverotus. Pk-yrittäjät luovat tähän maahan sen vaurauden, millä tämä maa myös nousee talousahdingostaan. Siksi kysyisinkin siihen liittyen, kun nyt on tullut yrittäjävähennys ja maksuperusteinen arvonlisävero. Elinkeinoministeri Olli Rehn, joka nyt valitettavasti ei tänään ole paikalla, on puhunut siitä, että voitaisiin jollain tavalla soveltaa myös Viron yritysveromallia, jota esimerkiksi Suomen Yrittäjät kannattaa. Kysynkin arvoisalta valtiovarainministeriltä, voisiko Suomi jollain tavalla soveltaa Viron yritysveromallia, joka ainakin Virossa on tuottanut työpaikkoja ja myös kassavirtaa, lisää yrityksiä.

16.27 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, yritysveropuolella ensi vuoden alusta tulee yrittäjävähennys voimaan ja sen lisäksi erityisesti pk-yrittäjien kannalta todella tärkeä maksuperusteiseen arvonlisäveroon siirtyminen. Niistä voi olla tyytyväinen. Sen lisäksi edellisviikolla asetettiin valtiovarainministeriön verotyöryhmä, jonka tehtävänä on tammikuun loppuun mennessä arvioida yritysverotuksen kokonaisuudistamisen tarvetta. Siinä yhteydessä myöskin arvioidaan erilaisten investointivarausmallien, muun muassa Viron veromallin, kaltaiset ratkaisut. Me haluamme tehdä nämä huolella: huolellinen valmistelu, johon on tilattu asiantuntijataustatyötä, ja sen pohjalta tehdään harkitusti ratkaisut. Tavoitteena on, että ratkaisuja voidaan tehdä puolivälitarkastelussa ensi keväänä.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys yritystuista (Ville Niinistö vihr)

Suullinen kysymys SKT 83/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Niinistö.

Keskustelu

16.28 Ville Niinistö vihr: Arvoisa puhemies! Maailmantalous uudistuu kovaa vauhtia, ja valtaosa kasvusta tulee tätä nykyä uusista, puhtaista ympäristöratkaisuksista ja palvelutalouden kasvusta. Naapurimaamme Ruotsin vienti on kasvanut juuri palvelualoilla lähes puolella viimeisen viiden vuoden aikana, ja se on Ruotsin kasvun avain. Suomessa hallitus antaa edelleen erittäin paljon tehottomia yritystukia siihen, että pysytään mieluummin vanhassa elinkeinorakenteessa kuin uudistetaan sitä.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus on kritisoinut jo aiempia yritystukia. Kesäkuussa he arvioivat, että raskaan teollisuuden energiaveron palautusjärjestelmä ei ole parantanut raskaan teollisuuden kilpailukykyä ja valtio menettää vuosittain 200 miljoonaa euroa verotuloja saamatta vastinetta, ja samaan aikaan se on poistanut kannustimen ottaa käyttöön kotimaista uutta, puhdasta energiatehokkuusteknologiaa. Nyt te olette lisäämässä tällaisia

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

yrittystukia sen sijaan, että niitä vähennetään, kun otatte uuden päästökaupan kompensatiotuen käyttöön. Valtiovarainministeri Orpo, miksi reilun markkinatalouden ja edelläkävijämarkkinoiden luomisen sijaan te tuette vanhaa yritysrakennetta tehottomilla yrittystuilla?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministereistä ilmeisesti ministeri Mykkänen on lähinnä tämän kysymyksen ydintä. Eli ministeri Mykkänen.

16.29 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee tähän päästökauppakompensatioon, niin päästökaupan tarkoitushan ei ole nostaa teollisuuden sähkön hintaa, vaan kannustaa tuottamaan energiaa hiilen ja öljyn ja kaasun sijaan puhtaalla vaihtoehdolla, ja siihen mekanismiin tämä meidän energiariippuvaisimpien teollisuusalojen rahallinen kompensatio ei mitenkään vaikuta: ilmastotavoitteet pysyvät täysin samoina, ja tämä kompensatio tulee päästökauppatuloista sinänsä tähän.

Viittasitte tässä Ruotsiin, muihin edelläkävijämaihin, kuten Saksaan. Suurin osa Euroopan unionin jäsenmaista, jotka kuuluvat tähän samaan päästökauppajärjestelmään, johon valitettavasti kaikki maailman maat eivät vielä kuulu, käyttää samantyyppistä kompensatiota, jonka me vasta nyt, viimein, otamme käyttöön, muun muassa Saksa, joka on ehkä energiavallankumouksen kärkeä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

16.30 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Mykkänen rajoitti vastauksensa vain tähän yhteen tukeen. Tosiasiassa raskas teollisuus saa yhteensä noin 600 miljoonan euron edestä vuosittain erilaisia verotukia, ja Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen talousasiantuntijat ovat pitäneet niitä tehottomina tukina, jotka eivät paranna kilpailukykyä. He ovat sanoneet tästä uudesta tuesta myös näin: "Yritysten todellisiin tuotantopäätöksiin perustuvissa tutkimuksissa ei ole löytynyt tutkimusnäyttöä, että hiilivuotoriskiä olisi edes olemassa. Siinä mielessä tämä ei ole millään tavalla perusteltua julkisten varojen käyttöä lisätä näitä tukia." Ne vain poistavat kannustimen ottaa käyttöön uutta energiateknologiaa. Ja kysymys on huomattavasti laajempi. Siis samana aikana, kun hallitus leikkaa tämän 600 miljoonan euron edestä ihmisten sosiaaliturvasta ja koulutuksesta, tällä rahalla se tehottomasti pönkittää sitä, että alkää vain vähentäkö omia ympäristöpäästöjämme, alkää ottako suomalaista teknologiaa käyttöön. Eikö kannattaisi uskoa markkinatalouteen tehottoman valtion sotkeentumisen sijaan, jossa valtio itse asiassa estää uusiutumista (Puhemies koputtaa) eikä edistä sitä? Ministeri Orpo, budjetista vastaavana ministerinä toivon teiltä vastausta.

16.31 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Niinistö tietää, Suomessa on jo pitkään tehty energiapolitiikkaa, jossa on kuitenkin ympäristön saastuttamista verotettu koko ajan enemmän ja enemmän, ja tätä linjaa on myöskin hallitus jatkanut. Mutta mitä tulee teollisuuden tukemiseen, minusta tässä kokonaisuudessa, johon tekin viittaatte viisaasti, kannattaa ottaa huomioon, mikä meidän työllisyystilanne oikeasti tällä hetkellä on. Minä en ainakaan haluaisi ottaa myöskään sitä

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

riskiä, että me tällä hetkellä tekisimme ratkaisuja, jotka nostaisivat meidän teollisuutemme kustannuspohjaa niin paljon, että se vaarantaisi niitä työpaikkoja, jotka meillä on tällä hetkellä. Minä en haluaisi sitä riskiä ottaa. Mutta siellä taustalla on, kuten tiedätte, myöskin runsaasti ratkaisuja, jotka ovat varmasti ilmaston ja ympäristön kannalta oikeasuuntaisia.

16.32 Kari Uotila vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Samalla tavalla kuin ennen vaaleja kaikki puolueet totesivat, että koulutuksesta ei pidä leikata enää, sen jälkeen kuitenkin on leikattu valtavasti uuden hallituksen toimesta, samalla tavalla ennen vaaleja kaikki totesivat, että tehottomista yritystuista on voitava tinkiä, kun rahasta on tiukkaa. Ottamatta nyt kantaa sitten VATTin tutkimuksiin siitä, kuinka tehottomia nämä hallituksen nyt esittämät keinot ovat, joka tapauksessa kysyn arvoisalta pääministeriltä: kun resurssit ovat vähissä, me tarvitsemme uusia innovaatioita, me tarvitsemme innovaatioita, joilla energiaa säästetään entistä enemmän, joilla tuotteita tuotetaan entistä puhtaammin, ja kuten edustaja Niinistö totesi, tämä markkina on kuitenkin se, joka globaalisti kasvaa kaikista eniten, niin pitäisikö meidän suunnata nämä vähät resurssit kuitenkin sellaisille aloille, sellaiseen yritystoimintaan, jolla on todella pitemmälläkin aikavälillä tulevaisuutta?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pääministeri ilmeisesti haluaa vastata.

16.33 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nämä kysymykset tietysti ovat ministeri Rehnin alueella, joka nyt ei ole täällä vastaamassa, mutta hallitus on tehnyt valtavan määrän toimenpiteitä, jotka tähtäävät puhtaan energian ja cleantechin eteenpäinmenemiseen. Meillä on tulossa ilmasto- ja energiastrategia, ja otamme siellä erittäin kovat tavoitteet ja haasteet. Me tiedämme, että suomalainen teollisuus nimenomaan tällä alueella voi antaa myöskin maailmalle ilmastonmuutokseen paljon. Meillä on paljon annettavaa maailmalle, ja kun ilmasto- ja energiastrategia aikanaan tulee eduskunnan käsittelyyn, näette sen konkreetian tason, millä ehdotuksia tulemme tällä alueella tekemään.

16.34 Kaj Turunen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se ei ole yllätys, että vihreitä eivät kiinnosta suomalaiset työpaikat, (Välihuutoja vihreiden ryhmästä) mutta jollakin tapaa se on pieni yllätys, että ne eivät myöskään kiinnosta vasemmistoliittoa. Tässä nyt ei ollut sosialidemokraattien puhetta välissä, mutta toivon, että ainakin demareita kiinnostavat suomalaiset työpaikat.

Tässä teollisuuden kompensaatiossa on kysymys siitä, että suomalainen teollisuus säilyttää kilpailukyvyn. Muun muassa Puola kompensoi sataprosenttisesti omaa teollisuuttaan, joka käyttää fossiilisia polttoaineita. Suomi on tässä pikkusen mukana, me tuemme ainoastaan 50 prosenttia. Mutta tarkoitus on säilyttää suomalaiset työpaikat. Tästä on kysymys. On väärin tätä kompensaatiotukea, mikä teollisuudelle annetaan, verrata mihinkään sosiaaliturvajärjestelmään tai mihinkään muuhun. Kysymys on nimenomaan suomalaisista työpaikoista. Kysyisinkin ympäristöministeri Tiilikaiselta: ovatko nyt selvinneet laskuperusteet tälle EU:n ilmastopäästöjen taakanjaolle EU:n sisällä?

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

16.35 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki laskentaperusteet eivät varmasti ole vieläkään selvinneet, mutta samalla kun Pariisin ilmastositomuksen mukaisesti maailmassa mennään kohti ilmastoystävällisempää politiikkaa ja EU toteuttaa tuota omaa lupastaan 40 prosentin päästövähennyksistä, Suomi on siinä etupainotteisesti ja aktiivisesti mukana hallitusohjelmamme kirjauksilla: uusiutuva energia yli 50 prosenttiin, uusiutuvat liikennepolttonesteet 40 prosenttiin, tuontiöljyn puolitus. Eli hallituksen konkreettiset toimet ja tavoitteet ovat hyvin ilmastomyönteisiä. Samalla kuitenkin haluamme puolustaa myös niitä olemassa olevia teollisia työpaikkoja.

Mitä tulee näihin äskeisiin tukiin: Itse asiassa VATT kritisoi juuri näitä joitain energiatukia. Ketkä olivat hallituksessa päättämässä niiden löperöistä perusteista ja korotuksista vuodelle 2012? Vihreät ja vasemmistoliitto. (Välihuutoja — Hälinää — Puhemies koputtaa)

16.36 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vienti ja etenkin sen tukeminen on taitolaji. Kiina ja monet muut maat pelaavat aivan omilla pelisäännöillä, sen me tiedämme kaikki. Mutta silloin pitää tukea, kun on vaikeaa. Siinä mielessä kannatan ja tuen hallitusta tässä asiassa. Outokumpu ja muut toimijat ovat vaikeuksissa, työpaikkoja on oikeasti tuhansia vaikeuksissa. Mutta kysymys on kuitenkin kauppapolitiikasta, kysymys on EU-tason asiasta, ja sen takia kysynkin teiltä, ministeri Mykkänen: mitä te aiotte tehdä sille, että Kiina ja muut vastaavat hyvinkin aggressiivisesti käyttäytyvät maat valtiontukipolitiikassa pelaisivat samoilla pelisäännöillä kuin me Suomi ja muut EU-maat?

16.37 Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeä kysymys, ja me olemme ehkä aika isossa tienhaarassa yleensä sen kanssa, päästäänkö eteenpäin maailmanlaajuisessa vapaakaupassa ja reiluissa pelisäännöissä sen eteen, että eurooppalainen ja aasialainen teollisuus olisivat samalla viivalla. On erittäin tärkeää, että tänä syksynä päästään eteenpäin Yhdysvaltain ja Kanadan kanssa sopimuksissa, jotka avaavat tien seuraavaksi Kiinan, Intian, Etelä-Amerikan kanssa auki oleviin EU:n kauppasopimuksiin, joissa pystyttäisiin aste asteelta myös sopimaan niistä pelisäännöistä, mitä tulee valtiontukiin, nykyistä tarkemmin. Tämä toki liittyy myös kysymykseen Kiinan markkinatalousasemasta, jota tänä syksynä arvioidaan, ja lopputuloksen täytyy olla se, että Kiina tulee myöskin päästöhinnittelussa samaan suuntaan kuin mitä me olemme tehneet. Tässä on onneksi ympäristöministeri Tiilikainen osaltaan tehnyt hyvää työtä, ja on päästy Pariisin ilmastositomukseen johtavien suurvaltojen johdolla ja sikäli eteenpäin ollaan menossa. Itse asiassa hintaerot näissäkin asioissa ovat kaventumassa energian hinnoissa. Ennen kuin ollaan samalla viivalla, minusta on reilumpaa, että teräs tehdään (Puhemies koputtaa) Torniossa kuin Kiinassa, mutta niin kauan jatketaan neuvotteluja. — Kiitos.

16.39 Harri Jaskari kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy puhua tosi-asioita ja faktoja silloin, kun ruvetaan väittelemään erilaisista tuista. Itse asiassa nämä tuet ovat juuri sitä, kun joissakin maissa on esimerkiksi pienempi energiaverotus ja yritetään päästä samalle viivalle teollisuuden kanssa, tai että esimerkiksi Saksa tekee samanlaisia vä-

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

hennyksiä. Yritetään pitää teollisuutta Suomessa ja kehittää sitä Suomessa, sehän se tavoite on, jolloin sitä on vähän vaikea aidosti verrata.

Toiseksi: Aidosti on myöskin hiilivuotoa. Esimerkiksi terästeollisuudessa on tapahtunut niin, että Euroopassa Kiina toi 9 prosenttia vielä 2004, nyt se tuo 26 prosenttia. Samanaikaisesti Kiinassa ovat CO₂-päästöt lisääntyneet 4 miljoonalla tonnilla vuodessa. Eli on faktoja myöskin tähän suuntaan.

Mutta kysynkin oikeastaan ministeri Tiilikaiselta: On eri puolilla maailmaa tehty myöskin mielenkiintoisia uusia näkökulmia vaikka päästökauppakysymyksiin, että ne laitetaan tiettyihin rahastoihin, joista tuetaan taas niitä uusia cleantech-aloja ja saadaan tietyllä tavalla uutta vauhtia. (Puhemies koputtaa) Olisiko tämäntyylisessä mallissa jotain uutta, joka Suomelle olisi myöskin hyväksi?

16.40 Maatalous- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erittäin tärkeä osa tuota kansainvälistä ilmastopolitiikkaa on se, että eri maissa monin keinoin edistetään juuri sitä puhdasta, päästötöntä teknologiaa, sen käyttöönottoa, sekä myös erilaisilla kansainvälisillä rahastoilla tuetaan maita sopeutumaan ilmastomuutokseen. Tämä luo vuosikymmeniksi hyvin vakaan ja kasvavan markkinan, ja uskon, että tässä markkinassa suomalaisilla ja eurooppalaisilla yrityksillä on hyvä mahdollisuus kasvaa. Uusia yrityksiä mahtuu, uusia työpaikkoja mahtuu, kunhan meillä on ratkaisuja tarjota ja kansainväliset rahoitusinstrumentit käytetään järkevällä tavalla hyödyksi. Mutta kansainvälinen ilmastopolitiikka antaa tälle hyvän selkänojan, ja tähän mahdollisuuteen meidän kannattaa tarttua.

16.41 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on viime kädessä valinnoista. Siis meidän, suomalaisten, huipputalousasiantuntijoiden mielestä nyt laitetaan yhteensä satoja miljoonia euroja, jopa yli 600 miljoonaa euroa, vuosittain sellaiseen tukeen, joka tutkimusten mukaan ei ylläpidä kilpailukykyä, ei luo työpaikkoja, mutta pikemminkin estää teollisuuden uusien työpaikkojen luomisen, koska ne teollisuusalat, jotka panostavat uuden ympäristöteknologian käyttöönottoon, eivät saa kotimarkkinoita.

Nyt on kysymys hyvin tehottomasta yritystuesta, ja minun mielestäni ja vihreiden mielestä ei pitäisi luoda sellaisia pysyviä yritystukia, jotka ylläpitävät vanhaa elinkeinorakennetta, vaan meidän pitäisi helpottaa meidän teollisuutta, palvelutaloutta ja yrityselämää uusiutumaan markkinatalouden ehdoin, ja silloin tarvitaan kannustusjärjestelmiä niin, että me saamme edelläkävijämarkkinat Suomeen, uusia aloja kehittymään, ja sillä tuetaan myös niitä vanhoja aloja, niin että ne osaavat tehdä myös niitä uusia tuotteita. Näin ollen myös telakateollisuudessa se innovaatiotuki tuli siihen LNG-teknologiaan eli uuteen. Telakateollisuus pelastui uudistumalla, ei sillä, että pidettiin vanhasta kiinni.

Kysyn siis hallitukselta vielä: (Puhemies koputtaa) eikö voisi uskoa reiluun markkinatalouteen, jolloin myös ansiotuloverotusta voitaisiin keventää ja saada kilpailukykyä sitä kautta?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoiset edustajat, pyydän, että pysytään aikarajoissa, jotka on sovittu: 1 minuutti.

16.42 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on tällä hetkellä tilanne, jossa esimerkiksi metsäteollisuuden ensimmäisen kerran

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

kymmeniin vuosiin tehdään miljardi-investointia: on suunnitteilla ja lähdössä liikkeelle uusia. Ne perustuvat pitkälle uusiutuvan energian käyttöön, ja on uusia innovatiivisia ratkaisuja. Mutta me tiedämme myöskin sen, että se kilpailukyky koko alalla, myös terästeollisuudessa, metalliteollisuudessa, telakkateollisuudessa, edelleenkin on aika hiuskarvan varassa, miten se toimii. Kun on myöskin niitä puheenvuoroja, joita minä uskon, joita minä haluan kuunnella, jotka varoittavat siitä, että lisäkustannusten luominen tällä hetkellä meidän teollisuudelle, jossa on meille tärkeitä työpaikkoja ja tällä hetkellä kasvua, heikentäisi kilpailukykyä ja voisimme aiheuttaa merkittävää vahinkoa meidän työllisyydellemme, joka on edelleen huonoissa kantimissa, siksi tätä ratkaisua ei mielestäni nyt tässä tilanteessa pidä tehdä. Mutta siinä olette ihan oikeassa, että meidän pitää jatkossa suosia koko ajan ratkaisuja, aina kun tilanne mahdollistaa, jotka ovat ympäristöystävällisiä, jotka ajavat uuden teknologian kehittämiseen. Mutta meidän täytyy edetä tässä kuitenkin niin, että me huolehdimme suomalaisesta työllisyydestä.

16.43 Lauri Ihalainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään tuli tieto, että bkt:n kasvu on tänä vuonna 1,1 prosenttia ja ensi vuonna 0,9. Huolta kannattaa kantaa. Tässä taustallahan täytyy olla kysymys siitä, että meidän vienti on nyt liian heikoissa kantimissa, investoinnit ovat liian vähäisiä. Tähän ajatteluun liittyen on erittäin tärkeää, että päästökauppakompensaatio energiantensiiviselle teollisuudelle pystytään näissä olosuhteissa turvaamaan, koska se on niin herkässä vaiheessa. Meillä ei ole mitään edellytyksiä lähteä nyt muuttamaan.

Toinen asia liittyy siihen, että Finnveran takausvaltuuksia nostettiin, mikä on sekin erittäin tärkeä asia ja viesti siitä, että vienti lähtisi vetämään, mutta kyllä meidän varmaan yritystukien tammoinen kokonaisuudistus pitäisi tehdä, perata nämä yritystuet, katsoa sitä kokonaisuutta ja ehkä pyrkiä siihen, että enempi tuetaan tammöistä innovatiivisuutta, yrityksen liikkeellelähtöä, sen tyyppisiä asioita tulevaisuudessa. Miten suhtaudutte tällaiseen kokonaisperkaamiseen ja uudistuksen tarpeeseen?

16.44 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me tarvitsemme varmasti tammöisen kokonaistarkastelun. Tästä on paljon puhuttu, mutta meidän täytyy tätä siirtymää tehdä hyvin huolella ja harkiten, sillä tavalla, että me pystymme antamaan aikaa uusiutumiselle. Meidän teollisuus, esimerkiksi metsäteollisuus, on uusiutunut huiman nopeasti innovaatioiden kautta kohti biotuotetehtaita. Muistaakseni kolmisenkymmentä anomusta erilaisista biotuotehankkeista on tuolla TEMissä nyt sisällä.

Meillä on myöskin iloisia uutisia tuolta investoinnin puolelta. Investointi-, vientitakausrahamäärää on nostettu merkittävästi. Se on positiivinen asia, että kysyntä on siellä lisääntynyt. Myöskin pk-yritysten barometri oli noussut tuplaksi edellisestä barometristä, mikä sekin lupaa hyvää. Meillä on tammöisiä varovaisia positiivisia merkkejä, ja näitä meidän pitää nyt pystyä vahvistamaan, niin että tälle kasvun uralle pääsisimme. 2 prosentin kasvu alkaa näkyä sitten jo työllisyydessä. Niissä luvuissa ei vielä olla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys sote-uudistuksen valmistelusta (Anna-Maja Henriksson r)

Suullinen kysymys SKT 84/2016 vp

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Henriksen.

Keskustelu

16.46 **Anna-Maja Henriksson r:** Värderade talman, arvoisa puhemies! Ensiksi lainaus yhden kansanedustajan puheesta: "Yli vaalikausien kestävien uudistusten valmistelu on tehtävä parlamentaarisesti. En ymmärrä, miksi tämä hallitus luopui tästä suomalaisen parlamentarismien yhdestä vahvuudesta. Tällä vaalikaudella puolustusvoima-, vaalipiiri-, kuntarakenne- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukset olisivat ilman muuta vaatineet parlamentaarisen valmistelun." Lainauksen sotea koskeva osuus olisi voinut olla opposition yhteisestä vaatimuksesta, että sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus tulisi palauttaa parlamentaariseen valmisteluun. Lainaus on kuitenkin keskustan puheenjohtajan, pääministeri Juha Sipilän, marraskuussa 2013 pitämästä puheesta. (Vasemmalta: Oho!) Nyt, kun keskustasta on hallituksessa, on ääni kellossa muuttunut.

Arvoisa pääministeri, oletteko unohtanut aikaisemmat lausuntonne parlamentaarisesta valmistelusta ja sen tärkeydestä, (Puhemies koputtaa) vai miksi olette tyrmännyt opposition vaatimuksen? (Puhemies koputtaa) Onko tämä nyt niin sanottu eri asia?

16.47 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se on totta, että viime vaalikaudella parlamentaarinen valmistelu ei ollut kovin suosittua. Tällä vaalikaudella olemme perustaneet parlamentaarisen seurantaryhmän viemään sotea eteenpäin siitä, mihin me jäimme viime vaalikaudella. Ja nyt ihan uutena asiana myöskin omistajaohjauksen tueksi on perustettu tällainen parlamentaarinen neuvottelukunta. Siellä ei ole mitään tällaista elintä aikaisemmin ollut, että me pystymme tätä omistajaohjaukseen liittyvää, valtion omistukseen liittyvää, asiaa seuraamaan yhdessä pitkäjänteisesti ja tekemään siellä olevia pitkäjänteisiä linjauksia yhdessä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta. Myönnän muuttaman lisäkysymyksen.

16.48 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa pääministeri, niin kuin hyvin tiedätte, parlamentaarinen seurantaryhmä on ihan eri asia kuin parlamentaarinen ryhmä. Nyt peräänkuulutan sitä parlamentaarista yhteistä seurantaa ja myös sitä, että saadaan olla mukana itse valmistelussa. Sote-uudistus on keskustan johdolla muuttunut myös maakuntauudistukseksi. Tämä on uusi elementti, ja tämä on äärettömän iso uudistus. Se on ehkä kautta aikojen suurin yksittäinen hallinnollinen uudistus, mitä tässä hyvässä maassa on tehty. Arvoisa pääministeri, eikö nyt olisi korkea aika luottaa siihen, että kaikki eduskuntaryhmät olisi hyvä ottaa tähän mukaan, jotta saadaan hyvä tulos?

Värderade herr talman! Eftersom statsministern tidigare har varit av den åsikten att beredningen av vårdreformen borde vara parlamentarisk, så länge han själv var oppositionsleda-

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

re, så skulle det nu vara dags att följa de linjer som man själv har stakat upp. Vi kräver att vi får en parlamentarisk beredning av både vård- och landskapsreformen.

16.49 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tästä parlamentaarista työryhmästä sanoa ensinnäkin niin, että jos me muistelemme sitä viime vaalikautta, niin ei viime vaalikauden alussa Kataisen hallitus ollut innokas laittamaan niitä parlamentaarisia työryhmiä. Se innokkuus tuli vasta sen jälkeen, kun hallituksella oli vaikeuksia viedä niitä asioita eteenpäin. Minä olin itse viime vaalikaudella sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa ja tein kaikkeni, että siellä olisi saatu sosiaali- ja terveyspalveluitten uudistaminen tehtyä, mutta niin kuin tiedämme, se ei onnistunut.

Mutta sitten tämän hallituksen parlamentaarisista töistä liittyen tähän reformitoimintaan: Itse tässä nopeasti arvioin, että sen parlamentaarisen sote-työryhmän lisäksi meillä on maakuntauudistuksen parlamentaarinen työryhmä. Tulevaisuuden kunta on parlamentaarissa työryhmässä: millainen on tulevaisuuden kunta? Ja myös sitten kokeilutoiminnan osalta on parlamentaarinen neuvottelukunta. Että kyllä myös tätä vuorovaikutusta tässä on.

Aina pitää hakea myös lisää, mutta sitten minä kyllä sanon, että jos (Puhemies koputtaa) meillä on jo 800 sivua hallituksen esityksiä lausuntokierroksella, on vaikea ajatella, (Puhemies koputtaa) että me nyt aloittaisimme alusta parlamentaarisella työllä.

16.50 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä sote-uudistuksessa on monen suulla todettuna historiallisesta uudistuksesta kysymys. On kysymys erittäin merkittävästä yhteiskunnallisesta muutoksesta, jossa on tärkeää, että tällainen yhteisymmärrys säilyy vaalikausien ylitse. Tässä on nyt vedottu siihen, että viime kaudella hallitus ei parlamentarismia halunnut harrastaa. Miksi te nyt toistatte tämän saman virheen? Minusta olisi tärkeää nyt tässä tilanteessa löytää yhteisymmärrys, joka vie ylitse vaalikausien sillä tavalla, että voidaan kansalaisten palvelut turvata ja saada turvaverkot kuntoon.

Tämän parlamentaarisen seurantaryhmän edellinen kokous on ollut ennen juhannusta tähän sote-uudistukseen liittyen. Sen jälkeen tämä työryhmä ei ole kokoontunut. Sillä ei ole minkään näköistä vaikutusvaltaa ollut näihin isoihin linjauksiin pakkoyhtiöittämisestä ja varojen siirtämisestä yksityisille yrityksille. Minä toivon todellakin, että hallitus tarttuu tähän opposition esitykseen nyt, joka sosialidemokraattien aloitteesta tehtiin.

16.51 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että kun olen tutustunut tarkkaan tähän opposition edustajien yhteiseen näkemykseen tästä soten parlamentaarista valmistelusta eiliseltä päivältä ja nähnyt sen ja kun te siinä esitätte todellakin tämän, että valtioneuvosto kutsuisi välittömästi parlamentaarisen työryhmän varmistamaan, että tämä valmistelu etenee, niin kyllä minusta, jos meillä todellakin on lausuntokierros ollut jo monta viikkoa menossa, on vaikea nähdä, että me samaan aikaan aloittaisimme alusta parlamentaarisella työryhmällä.

Sitten kun täällä keskusteluissa vilahtaa se, että nyt on aloitettu tämä maakuntauudistuksen, niin se ei ole varmaankaan tullut eduskunnalle kyllä yllätyksenä, että sehän on hallitusohjelmassa selkeä kirjaus, että hallitus käynnistää myös valtion aluehallinnon kokoamisen ja maakunnallisten tehtävien kokoamisen ja laittaa ne tänne itsehallinnolliselle alueelle. Jos me teemme itsehallinnollisuutta myös soten osalta, (Puhemies koputtaa) niin totta kai nämä on yhdistetty yhteen.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

16.52 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Seurantaryhmä todellakin on eri asia kuin työryhmä. Seurantaryhmässä lähinnä saadaan tietoa, mutta sielä ei päästä osallistumaan yhteiseen päätöksentekoon.

Sote-uudistus on erittäin merkittävä koko Suomen tulevaisuuden kannalta. Se on tärkeä perusterveydenhuollon saatavuuden parantamiseksi, saumattomien palveluketjujen turvaamiseksi ja kustannusnousun hillitsemiseksi. Sitä voisi merkitykseltään verrata peruskoulu-uudistukseen.

Viime vaalikaudella parlamentaarisessa valmistelussa kaikki sitoutuivat siihen, että julkinen palvelutuotanto on pääasia ja sitä täydennetään yksityisellä palvelutuotannolla. Nyt nykyhallituksen käsissä uudistuksesta on tullut yksityistämis- ja yhtiöittämisprojekti ja alkuperäiset tavoitteet näkyy unohdetun. Eikö olisi järkevää tehdä nyt sellainen uudistus, joka kestää aikaa ja johon kaikki puolueet voivat sitoutua myös tulevaisuudessa, ja eikö sellainen yhteinen linja ja yhteinen uudistus saataisi parhaiten parlamentaarisella valmistelulla?

16.53 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Joudun kyllä nyt toistamaan itseäni, että jos meillä on näin pitkälle tämä valmistelu tässä kohtaa tehty, niin on vaikea ajatella, että me aloittaisimme alusta. Mutta tämän ajatuksen näistä kaikista tavoista jaan aivan täysin edustaja Sarkkisen kanssa. Eivät tavoitteet ole hävinneet. Sote-uudistuksen tärkein tavoite on, että me pystymme turvaamaan ihmisille yhdenvertaiset palvelut, kasaamaan ja vähentämään tätä alueellista eriarvoisuutta ja myös turvaamaan rahoituksen ja laittamaan sen takia leveämmille hartioille tämän soten järjestämistä vastuun. Ja ne leveämmät hartiat ovat tässä tapauksessa maakunta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Rinne, ehdottomasti viimeinen puheenvuoro tähän keskusteluun. (Naurua)

16.54 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Teiltä puuttuvat, arvoisa hallitus, pykälät valinnanvapaudesta. Teiltä puuttuvat kiinteistöomaisuusmassan siirtoon liittyvät periaatteet. Teiltä puuttuu tämän kustannuskehityksen hallinta tulevaisuuteen tästä mallistanne. Teillä on julma leikkauslista tähän pakettiin liitteenä. Kysyn vain: millä tavalla tähän valmisteluun voisi päästä mukaan, että saataisiin nämä asiat kuntoon sillä tavalla, että myöskin kunnat voitaisiin kiinnittää tähän palvelutuotantoon mukaan? Arvoisa hallitus, pyydän, että mahdollistatte tämän parlamentaarisen valmistelun jatkon tältä osin.

16.55 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ensinnäkin tämän 3 miljardin euron säästötavoitteeseen osalta, että siitä todellakaan emme ole luopuneet, vaan siellä maakuntien rahoituslaissa on myös mekanismi, jolla turvataan se, että se 3 miljardin euron kustannuskehityksen kova nousu saadaan hillittyä. Valinnanvapauden osalta on tunnettua se, että niitä linjauksia tehdään lähiviikkoina, mutta siitä, mitä on julkistettu siellä kesäkuun lopussa jo muutaman sivun verran, kyllä näkee sitä linjaa, ja marraskuussa pystymme esittämään sen hallituksen esityksen valinnanvapauden osalta.

Mitä tulee kiinteistöihin, tarkoittitte ilmeisesti niitä mahdollisesti tyhjilleen jääviä kiinteistöjä. Niitten osalta olemme tehneet koko kesän selvitystyötä ja pystymme antamaan jo

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

nyt tässä lähiviikkoina siitä lisää tietoa kunnille ja kaikille lausunnonantajille, ja se on kyllä tärkeä kysymys. Siitä tulemme pitämään huolen, että tästä tulee lisätietoa.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys telakkateollisuuden vientitakuista (Olavi Ala-Nissilä kesk)

Suullinen kysymys SKT 85/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Ala-Nissilä.

Keskustelu

16.56 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa herra puhemies! Kuten täällä jo todettiin, Suomen talouden ja työllisyyden kannalta on kolme tärkeää asiaa: vienti, vienti ja vienti. Tässä suhteessa kuuluu myönteisiäkin uutisia, kuten pääministeri viittasi, pk-yritysten barometrit väreilevät ylöspäin. Mutta ennen kaikkea laivanrakennusteollisuudesta varsinkin Länsi-Suomessa, Turussa ja Raumalla, kuuluu myönteisiä uutisia: Nyt todellakin kauppa käy ja varasto vaihtuu. Lasketaan kaiken kaikkiaan, että seuraavan kymmenen vuoden aikana tämä suomalaisen telakkateollisuuden tuotanto voisi nousta jopa 70 miljardiin euroon. Tämä tuo myönteisen ongelman siinä mielessä, että tämä vaatii myöskin vientiluoton rahoitusta, jota meidän kilpailijamaatkin tekevät. Tiedustelenkin hallitukselta: miten te nyt olette varautuneet, kun tietenkin jotenkin on varauduttu, tähän meriteollisuuden tärkeään nousuun, joka heijastuu koko maahan myönteisellä tavalla?

16.57 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä ovat todellakin myönteisiä uutisia, mitä tuolta Turun suunnalta on kuulunut. Tässä on tullut myönteistä kysyntää myöskin vientitakuista kohtaan, ja hallitus teki tällä viikolla päätöksen siitä, että vientitakuiden enimmäismäärää merkittävästi nostetaan. Myöskin Finnveralta kuulimme, että tuotteiden kysyntä, myöskin näiden uusien tuotteiden kysyntä koskien väliarahoitustuotteita, on alkanut kasvamaan. Meillä on, niin kuin mainitsin jo aikaisemmin, pk-yritysten barometri nousussa. Ja vielä tähän Turun caseen: ehkä tämä paljon parjattu rikkidirektiivikin meillä kääntyy sitten eduksi, koska käsittääkseni nämä laivat on varustettu LNG-moottoreilla.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys opiskelun ja perhe-elämän yhdistämisestä (Sari Essayah kd)

Suullinen kysymys SKT 86/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraava kysymys, edustaja Essayah.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

Keskustelu

16.58 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Väestörakenteen pitkäaikainen vinouma on luonut maahamme niin huoltosuhde- kuin myöskin kestävyysvajeen, elikkä suomeksi sanottuna meille syntyy liian vähän lapsia. Valtiovarainministeriö on arvioinut, että 0,5:n kasvu hedelmällisyysluvussa vähentäisi meidän kestävyysvajetta 2 miljardilla eurolla. Yksi keskeinen haaste on perheen ja opiskelun yhteensovittaminen. Koulutettu pääkaupunkiseudulla asuva nainen saa yleensä ensimmäisen lapsen vasta 34-vuotiaana, kymmenen vuotta sen jälkeen kun paras hedelmällisyysikä on ohi. Olisinkin kysynyt opetusministeriltä: Mitä hallitus aikoo tehdä sen helpottamiseksi, että opiskelu ja toisaalta perhe-elämä voitaisiin paremmin yhdistää? Onko hallitukselta tulossa taloudellista tukea opiskeleville perheille?

16.59 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän perheministeri ei taida olla tänään vastaamassa. Tämä on nimittäin aika lailla suurempi kysymys kuin pelkästään opiskeluihin liittyvä kysymys tämä Suomen vähäinen tai vähentynyt lisääntyminen. Mutta asia on vakava, ja erityinen asia tietysti liittyy siihen, että voi, kunpa Suomessa ne perheiden erilaiset lapsilukutoiveet täyttyisivät. Ja mitä tulee tähän opiskelujen yhdistämiseen, niin se on kyllä ihan aidosti ongelma, millä tavalla voitaisiin tukea entistä enemmän opiskelujen ja perhe-elämän yhteensovittamista ja millä tavalla voidaan lähettää sellainen positiivinen signaali, että myöskin silloin, kun opiskellaan, on ihan mahdollista ja jopa toivottavaa, että niitä perheitä perustetaan ja myös muut elämän osa-alueet menevät eteenpäin omien toiveiden mukaisesti.

Tällä hetkellä meillä on käynnissä monenlaisia koulutukseen liittyviä uudistuksia, (Puhemies koputtaa) joilla voidaan tähdätä siihen, että syntyisi joustavampia opintopolkujakin, joissa voitaisiin ottaa paremmin opiskelijoiden omat odotukset huomioon, ja opiskelijat (Puhemies koputtaa) ovat myöskin siirtymässä yleisen asumistuen piiriin asumisen tukemiseksi.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain 120 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 125/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 14/2016 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 14/2016 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. (Hälinää — Puhemies koputtaa)

Arvoisat edustajat, kiinnitän huomiota siihen, että asioiden käsittely jatkuu ja edustaja on puhujapöytänsä.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

Keskustelu

17.01 Tuula Haatainen sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitteli hallituksen esitystä numero 125, joka koskee tupakkalakia. Tässä esityksessä on kysymys elokuun 15. päivänä voimaan tulleen tupakkalain siirtymäsäännökseen jääneen teknisen puutteen korjaamisesta.

Säännöksen tarkoituksena oli, että kuluttajat voivat tilata ulkomailta sähkösavukkeita ja nikotiininesteitä, kunnes tuotteita tulee Suomessa myyntiin uuden lain mukaisesti. Siirtymäsäännöksen mukaan etämyynnin kieltö tulee voimaan ensi vuoden alusta. Siirtymäaika on kuitenkin tarpeen myös yksityishenkilöiden suorittamalle näiden tuotteiden hankkimiselle tai vastaanottamiselle, jotta Tullin ei tarvitse takavarikoida laillisesti myytyjä tuotteita. Tullin on lakiehdotuksen mukaan viran puolesta palautettava mahdollisesti takavarikoitua tai haltuun otetut tuotteet. Valiokunta puoltaa mietinnössään siirtymäsäännöksen täydentämistä esityksen mukaisesti.

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen on ilmennyt, että ennakoilmoituksia näiden tuotteiden myynnistä Suomessa on tehty siten, etteivät ensimmäiset tuotteet ole myynnissä vielä ensi vuoden alkaessa. Näin ollen valiokunta ehdottaa mietinnössään, että tältä osin siirtymäaika pidennetään ensi vuoden heinäkuun alkuun, jotta ei syntyisi tuotteiden käyttäjien kannalta ongelmallista tilannetta, jossa tuotteita ei myytäisi Suomessa eikä niitä voisi myöskään laillisesti tilata ulkomailta.

Valiokunnan mietintö on yksimielinen ja puoltaa lain hyväksymistä.

17.03 Arja Juvonen ps: Arvoisa puhemies! Aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja esitteli tämän asian, tupakkatuotteiden, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden tilaaminen ulkomailta kielletään vuoden 2017 alusta ja tämä liittyy uuteen tupakkalakiin, joka astui voimaan elokuun puolivälissä. Jatkossa sähkötupakoiden nikotiinipatruunoita myydään kotimaisissa kaupoissa.

Sosiaali- ja terveysministeriön tarkoitus oli tuki kirjata lakiin tämä siirtymäaika, jolloin tuotteiden tilaaminen olisi vielä laillista, mutta tämä siirtymäsäännös jäi kuitenkin kirjaimatta lakiin kokonaan. Tämä nyt esitetty esitys on tekninen muutos ja korjaus siihen, että tuotteita on mahdollista tilata ensi vuoden 2017 heinäkuun alkuun saakka ja tuotteet ovat siis mahdollisesti markkinoilla. Tällä halutaan myös korjata se käyttäjien, joita kuitenkin on, kannalta ongelmallinen tilanne, jonka he ovat kokeneet, ja myös se, että Tulli pystyy luovuttamaan heille takaisin nämä takavarikoitua tuotteet. Tässä on tapahtunut kömmähdys, ja tarkoitus ei kuitenkaan ole ollut vaikeuttaa kenenkään tuotteiden saamista, ja nyt se asia korjataan. Tästä on myös paljon tullut yhteydenottoja, tämä on puhututtanut kesällä liikkeessa. Ihmiset ovat kyselleet, että onko tällainen asia tiedostettu, ja toki on, ja aina kun virhe tapahtuu, niin se korjataan, ja siinä mielessä se on nyt tehty.

17.05 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä todella korjataan tekninen kömmähdys, eikä siinä suhteessa minulla ole mitään huomautettavaa. Mutta haluan tässä yhteydessä kiinnittää huomiota tupakkalain jatkovalmisteluun.

Sosiaali- ja terveysministeriön edustaja jossakin mediassa kertoi, että nyt kun tämä iso uudistus on saatu tehtyä, niin nyt ei ole mitään jatkoa odotettavissa. Minun mielestäni on erittäin tärkeätä, että me jatkamme tupakkalain uudistamista, ja seuraavaksi on nostettava esille nämä brändittömät tai merkittömät tupakka-askit, jotka on edistyksellisimmissä

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

maissa jo otettu käyttöön. Uskon, että tällä uudistuksella olisi merkitystä tupakoinnin vähentämispyrkimyksessä ennen kaikkea nuorten keskuudessa.

Toinen asia, joka liittyy tähän nyt esillä olevaan tupakkalakiin siltä osin kuin se tulee voimaan ensi vuoden alusta, on tämä parveketupakoinnin kieltö. Olen nähnyt mediassa mutta valitettavasti myös erilaisten niin sanottujen asiantuntijatahojen esittämänä mitä kummallisimpia tulkintoja tästä parveketupakoinnin kiellosta. Lakihan säättää täysin yksiselitteisesti, että kun taloyhtiö hakee, niin kunnan on määrättävä — siis on määrättävä — mikäli savu voi kulkeutua ja niin edelleen. Siinä ei lue, että "voi määrätä". Ja siinä laissa ei ole mitenkään kyse siitä, kuinka usein naapurissa on jotain bileitä, missä käydään parvekkeella tupakalla, tai onko tupakoiva naapuri muuttanut pois talosta vai ei. Tupakointikielto tulee määrätä, jos taloyhtiö hakee, sellaiseenkin taloyhtiöön, missä ei ole asukkaana tällä hetkellä ainuttakaan tupakoitsijaa.

Toivon, että sosiaali- ja terveysministeriö tarvittaessa antaa selventäviä ohjeita eri tahoille, jotta tällaiset väärinkäsitykset pystytään torjumaan.

17.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! On tietysti harmi, että tämäntyyppisiä virheitä pääsee syntymään ja ne pääsevät läpi. Hyvä, että tämä nyt ehditään todennäköisesti korjata ennen kuin se tavallaan tulee turhaksi tuon vuodenvaihteen myötä.

Pidän itse hyvänä sitä, että tämä parveketupakointikielto tulee voimaan ja sen eduskunta on jo hyväksynyt. Nyt olen vain seurannut vähän mielenkiinnolla sitä, kuinka isoja kokonaisuuksia loppupelissä sitten tullaan tämän lainsäädännön myötä kieltämään kerralla. On tarpeen seurata sitä, miten nämä päätöksenteot tapahtuvat. Sehän on mielestäni kyllä kovin byrokraattinen ja hankala malli, ja toivon, että voitaisiin tulevaisuudessa mennä siihen suuntaan, että taloyhtiö voisi itse päättää sen — samalla tavalla kuin päättää monesta muustakin asiasta — tupakoidaanko näissä taloissa parvekkeella.

Mitä tulee tupakointiin autossa, kun siellä matkassa on lapsi, niin on erittäin myönteistä, että sitä koskeva muutos nyt vuodenvaihteessa saadaan voimaan. Siinäkin tuki valvonta on hivenen erikoinen, kun sitä sysätään esimerkiksi opettajille ja muille.

Mutta olen edustaja Zyskowiczin kanssa samaa mieltä siitä, että toimenpiteitä tupakoinnin vähentämiseksi Suomessa kannattaa jatkaa. En ole aivan varma, johtavatko nämä siihen, sillä useat tietysti käyttävät sähkötupakkaa yhtenä tienä eroon perinteisestä tupakasta.

17.08 Simon Elo ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Juvonen tässä toi esille, tässä lakiesityksessä on kyse teknisestä korjauksesta, ja hyvä niin, mutta tässä yhteydessä tietysti on syytä käyttää puheenvuoro, niin kuin edustajat Heinonen ja Zyskowiczkin käyttivät, yleisesti tupakoinnista ja tupakkalainsäädännöstä.

Kyllä minua henkilökohtaisesti ihmetyttää hieman se tietynlainen kiihko suorastaan, jolla tupakoitsijoita ollaan laittamassa ahtaalle. En ole itse aktiivitupakoija, mutta tosin, niin kuin moni suomalainen, varmasti passiivitupakoija. Ja kun ajatellaan esimerkiksi tällaista ajatusta savuttomasta Suomesta, niin kyllä se tällä haavaa minusta tuntuu aika epärealistiselta ajatukselta. Toki jos ihmisten tottumukset muuttuvat ja he itse tekevät sen ratkaisun, niin hyvä niin, mutta niin kuin edustaja Heinonen tässä toi esille, esimerkiksi tämä sähkötupakka on ollut monelle ihmiselle tie tavallisesta tupakasta poistumiseen, ja on nähdäkseni hankalaa, että tälle tielle näin tehdään kuin nyt on päätetty.

Sitten tämä ajatus siitä, että kun on lapsia kyydissä, niin siitä tupakoinnista tehdään laittontaa, on totta kai ajatuksena täysin kannatettava ja hyvä, mutta kyllähän nyt normaali jär-

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

kevä ja ajatteleva ihminen tekisi joka tapauksessa niin, jos tupakoi, että ei tupakoi silloin, kun on lapsia kyydissä. Minulla kyllä herää se kysymys, että miten tällaista lainsäädäntöä valvotaan ja millä tavalla se sinänsä muuttaa sitä tilannetta — tosiaan maalaisjärjellä joka tapauksessa näin tulisi toimia ilman lainsäädäntöä. Tässä yhteydessä herää myös kritiikki siihen, että uskotaan aina niin vahvasti lainsäädännön voimaan. Itse haluaisin uskoa ensin sen maalaisjärjen voimaan, ja sitten jos se jostain syystä ei toimi, niin jos mahdollista, katsotaan lainsäädäntöä. Tässä tunnutaan menevän enemmänkin lainsäädäntö edellä ja maalaisjärki jätetään toiseksi.

17.10 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Tupakkalainsäädännön valmistelussa on hyvä mennä kaupunkilaisjärki edellä, ja todellakin tässä lakiesityksessä toteutetaan se tarkoitus, joka tupakkalakiesityksessä oli, että kunnes näitä tuotteita eli sähkösavukkeita ja nikotiinineiteitä tulee myyntiin Suomessa, kuluttajat voivat näitä tilata, ja se tässä nyt toteutetaan.

Kyllä täytyy vahvana viestinä hallitukselle ja sosiaali- ja terveysministerille laittaa se, että maailmalla tehdään koko ajan toimenpiteitä savuttoman valtion aikaansaamiseksi. Suomi on ollut edelläkävijä, mutta me emme välttämättä ole, jos me jäämme tämän tupakkalain kanssa makaamaan, vaan toimia tarvitaan täällä. Plain package voidaan toteuttaa, mutta myöskin eri alueilla tupakoinnin kieltö: esimerkiksi leikkikentillä, missä lapset ovat päivittäin, olisi järkevää kieltää tupakointi. Eli paljon meillä on vielä tehtävää, jos katsotaan, mitä kansainvälisesti tehdään. Ja kyllä vahva viesti varmasti sosiaali- ja terveysvaliokunnasta voidaan lähettää sosiaali- ja terveysministerille, että tupakkalainsäädännön uudistusta tulee todellakin jatkaa. Täytyy sanoa, että jos me katsomme ennenaikaisia kuolemia, niin kyllä tupakka on kaikessa ykkönen: Suomessa kuolee vuosittain 5 000 ihmistä tupakointiin. Eli kyllä on kansanterveydellisesti kaikkein kustannustehokkainta uudistaa tupakkalakia systemaattisesti. Toivon, että ministeri tuo vielä uutta lainsäädäntöä tällä eduskuntakaudella.

17.11 Tuula Haatainen sd: Arvoisa puhemies! Savuton Suomi 2030 on todellakin tavoite, ja toisin kuin edustaja Elo, minä uskon, että tämä utopia on mahdollista saavuttaa ja toteuttaa. Kuka olisi uskonut aikanaan, että ravintolatupakointi oikeasti joka ikisessä pubissa saadaan kitkettyä pois? Mutta näin vain kävi, ja liikkeellehän lähtivät sellaiset maat kuin Irlanti, Kalifornia, Yhdysvalloissa monet osavaltiot. Olin itse silloin sosiaali- ja terveysministeri, kun tätä lainsäädäntöä tehtiin myös Suomessa, ja vastustus oli kova. Väitettiin, että ravintola-ala kaatuu kerta kaikkiaan, jos tupakointi siellä lopetetaan. Kuinka on käynyt? Ravintola-ala on hyötynyt siitä, että savuttomassa ilmassa voivat ihmiset viihtyä ja syödä ja sinne voivat lapsiperheetkin tulla lastensa kanssa.

Eli tällä puheenvuorollani haluan myös tukea tätä, mitä edustajat Zyskiewicz ja Sarkomaa täällä totesivat, että tämä hallituksen esitys vie asiaa eteenpäin, mutta ei tämä tähän saa jäädä. Siihen, että meillä on savuton ympäristö, pitää kaikin keinoin rohkaista. Pitää kannustaa myös luopumaan tupakoinnista ja luoda savuttomia ympäristöjä, myös ulkoilmassa, aivan kuten Sarkomaa sanoi, leikkipuistoihin, uimarannoille, sellaisille paikoille, joissa lapset, nuoret, perheet ja me kaikki elämme, joissa savu häiritsee ja luo pahoinvointia. Eli tavoitteena pitää olla savuton Suomi, ja se on kaikille eduksi. Se ei tarkoita sitä, että joitain ihmisiä pannaan ahtaalle. Ei se sitä tarkoita, vaan tarkoittaa sitä, että ihmisillä on oikeus savuttomaan ympäristöön.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

17.13 Markku Rossi kesk: Arvoisa herra puhemies! Ihmisten oikeuksien rajoittaminen on aina kysymys, jota pitää harkita tarkkaan. Toisaalta taas myös ihmisten terveyden on oltava keskiössä silloin, kun mietitään, millainen yhteiskunta meillä on ja millaisiin tavoitteisiin me pyrimme.

Jos tänä päivänä tupakka tuotaisiin markkinoille, niin sitä ei hyväksyttäisi millään forumilla, koska se pitää sisällään kuitenkin niin paljon ihmisen elimistölle ja terveydelle vaarallisia haitta-aineita, että sitä ei kerta kaikkiaan voisi hyväksyä markkinoille. Meillä on hyvin paljon erilaisia kokeiluja, erilaisia testejä, erilaista kontrollia markkinoille tulevien tuotteiden kohdalla, ja pienemmistäkin asioista tulee hylkäävä päätös. Me olemme kuitenkin tilanteessa, jossa tupakka on hyväksytty maailmanlaajuisesti, mutta sehän, että meillä on tavoitteena savuton Suomi, savuttomat sairaalat, savuttomat työpaikat ja niin edelleen, on mitä mainioin tavoite.

Millä lailla siihen päästään, niin kyllä se tapahtuu askel kerrallaan. Täällä todettiin muun muassa tupakkalain ensimmäiset vaiheet Suomessa, kun Irlanti oli yhtenä esimerkkinä. Itsekin kävin ihan Irlannissa omalla kustannuksellani lomamatkalla, ja oli suorastaan mielenkiintoista nähdä, miten irlantilaiset suhtautuivat omissa pubeissaan tilanteeseen. Luulin, että siellä on kauhea vastustus. Päinvastoin, pubien rakennekin oli hieman muuttunut. Sinne tuli naisia, sinne tuli miehiä, niitä, jotka eivät halunneet olla tupakansavussa, puhumattakaan sitten henkilökunnasta ja muusta. Elikkä me olemme siirtyneet Suomessa monta askelta eteenpäin, ja sen takia nämäkin hallituksen esitykset kaikkine korjausliikkeenkin ovat sitä johdonmukaista työtä, mitä Suomi tekee ja mitä Euroopassa ja maailmalla tehdään laajemmaltikin. Kyllä tälle työlle pitää antaa tuki, vaikka siitä välillä tulee palautettakin. Toisaalta tupakkalain hyväksymisen jälkeen moni minutkin aikoinaan ripittänyt totesi, että onpa nyt mukava, kun ei ravintolaillan jälkeen ole pää kipeänä ainakaan savusta ja vaatteet eivät haise tupakalle.

17.15 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa herra puhemies! Täällä edustajat Sarkomaa, Haatainen ja Rossi ovat pitäneet erinomaisia puheenvuoroja, ja niihin on erittäin helppo ja hyvä yhtyä.

Edustaja Elo oli huolissaan siitä kiihkosta, jolla tupakointia vastustetaan. Tämä ilmaisu saattaisi sopia minuunkin, jos en olisi muutoin hyvin rauhallinen ihminen, mutta kyllä myönnän, että hyvin johdonmukaisesti yritän toimia tupakointia vastaan. Olen sitä mieltä, että meillä, enemmistöllä ihmisistä, jotka kärsimme tupakansavusta, olisi oikeus nykyistä useammassa tilanteessa julkisissa tiloissa välttää tupakointia, tupakansavua ja sen aiheuttamaa haittaa. Tämä tavoite, että Suomi voisi olla savuton vuonna 2030, on hyvä pitää esillä ja mielessä, ja se kannustakoon sosiaali- ja terveysministeriötä valmistelemaan uusia tiukennuksia tupakkalainsäädäntöön.

Mitä tulee edustaja Elon siihen näkemykseen, että eihän kukaan normaali ja järkevä ihminen tupakoi autossa, jos siinä on lapsi, ja että sen takia tällaista lainsäädäntöä ei tule säätää, niin voi vain yksinkertaisesti sanoa, että ei kukaan järkevä ja normaali ihminen ryöstä ja raiskaa, ja kuitenkin me tarvitsemme lainsäädäntöä, jossa tätä asiaa käsitellään ja se kielletään ja säädetään vielä sanktiokin siitä niille vähemmän järkeville ihmisille, jotka kuitenkin näihin rikoksiin syyllistyvät.

17.17 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Henkilökohtaisesti en ole tupakoinnin ystävä, mutta poliitikkona en voi olla jakamatta Elon huolta siitä, millaista kontrollipoliitiikkaa

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

tupakoinnin yhteydessä ajetaan läpi. Pitää huomioida, että meidän yhteiskunta on täynnä erilaisia terveyspaheita mutta vain jotkut niistä nousevat poliittiseksi ongelmaksi. Tyypillisesti nämä ovat sellaisia paheita, jotka ovat erittäin yleisiä työväenluokkaisessa kulttuurissa, kun taas toisaalta sellaiset terveyspaheet, jotka ovat tyypillisiä kaikille kerrostumille tai erityisesti ylemmälle keskiluokalle, eivät saa osakseen lainkaan vastaavaa kohtelua.

Tupakoinnin lisäksi toinen tällainen työväenluokkainen pahe, johonka kohdistetaan kontrollia, sanktioita ja stigmatisointia, on lihavuus. Kumpikin näistä nousi tähän asemaan vasta siinä vaiheessa, kun niistä tuli työväenluokkaisia paheita. Niin kauan kuin eliitin keskuudessa tupakointi ja mässäyttely oli tavallista, niin kauan niitä pidettiin täysin hyväksyttävänä toimintoina.

Jos objektiivisesti ajatellaan sekä yksilölle aiheutuvia terveyshaittoja että ympäristölle aiheutuvia erilaisia haittoja, vähintään yhtä haitallisia ovat esimerkiksi alkoholinkäyttö ja työuupumus, joidenka kustannukset tälle yhteiskunnalle sekä taloudellisesti että inhimillisesti ovat valtavia mutta joiden yhteydessä kuitenkin ne keinot, joita ylipäätään kohdistetaan, liittyvät enemmän hoivaan ja joiden yhteydessä vaaditaan yksilönvapautta ja luottamusta yksilölliseen vastuuseen.

Jos ajatellaan, mikä on meidän lastemme tulevaisuuden kannalta kaikkein vaarallisin pahe, se on tietysti ylikulutus, jota tietenkin harjoitetaan eniten niissä piireissä, joissa rahaa on eniten, mutta siihen ei kohdistu käytännössä minkäänlaisia kontrollitoimia.

17.19 Ben Zyskowitz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli virkistävää, että edustaja Kontula toi tämän luokkataistelunäkökohdan tähän keskusteluun, mutta pakko kysyä: kun naapurissa vieressä joku juo viinaa tai uupuu työssään tai syö lihaa tai kuluttaa liikaa rahaa erilaisiin turhuuksiin, niin nämä kaikki saattavat olla haitallisia asioita, mutta millä tavoin se esimerkiksi minun, astmasta kärsivän ihmisen, terveydentilaani vahingoittaa, että tämä vieressä istuva ihminen kaataa konjakkia suuhunsa, niin kuin eliitin piirissä tiettävästi tehdään, tai tekee ylikulutusta tai näitä muita edustaja Kontulan mainitsemia asioita? Eli kyllä kai tässä tupakoinnin kieltämisessä on kyse juuri siitä, että niille vieressä oleville, esimerkiksi lapsille, aiheutetaan haittaa.

17.20 Markku Rossi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oli kyllä mielenkiintoista tämä luokkakantaisuusnäkökulma todellakin löytää tähän tupakointiin. Minä luulisin, edustaja Kontula, että jos te olette, kuten puheenvuorosta ilmeisesti kävi ilmi, huolestunut työväestöstä erityisesti, niin kyllä kai silloin teidän pitäisi edistää heidän terveyttään. Keuhkosairaudet, astmaatikat, syöpäsairaudet, jopa tutkimusten mukaan esimerkiksi, kun puhutaan synnyttämisestä tai sitä edeltävästä raskauden liikkeelle saattamisesta ja näin edelleen — tupakoinnilla on kaikkiin näihin asioihin vaikutusta. Tästä löytyy aivan selkeää tieteellistä tietämystä ja tutkimusta. Eli voisin kyllä kuvitella ihan oikeasti, että pitäisi huolestunut olla työväestön puolesta ja katsoa, ettei kannata polttaa, koska sillähän on kaikkiin näihin tekijöihin, joihinka hieman viittasin, heikentävää vaikutusta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No, vielä vastauspuheenvuoro, edustaja Haatainen. Sitten samoille edustajille, jotka ovat pyytäneet vastauspuheenvuoroja ja jotka muutamast teistä olette täällä vielä paikan päällä, myönnän varsinaisia puheenvuoroja tämän jälkeen.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

17.21 Tuula Haatainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän edustaja Kontulan puheenvuoroon liittyen haluaisin nyt vähän tämmöisen tasoittavan puheenvuoron käyttää sen suhteen, että ei lietsottaisi tällaista luokkaerokeskustelua tai muuta vastaavaa, koska tosiasiahan on se, että tupakoivia on enemmän alemmissa yhteiskuntaluokissa, joihin kumuloituu myös muita terveysongelmia. Ylipaino ja tällaiset kysymykset ovat tietysti myös terveydelle vaarallisia, mutta kyllähän tässä lähtökohtana on se, että pyritään auttamaan ihmisiä pääsemään irti sellaisista elämäntavoista, jotka ovat uhkana heidän terveydelleen ja tulevaisuudelleen. Se ei tarkoita sitä, että ihmisiä syyllistetään tai heidän elintilaansa rajoitetaan, mutta tupakassa on ihan selvä tämä kysymys, että se on ympäristöhaitta ja sivusavu on kaikista vaarallisinta, me tiedämme sen, ja moni ihminen on myös allerginen tupakansavulle. Se ei ole pelkästään sitä — tietysti jos tupakansavua nuuhkaisee joskus, niin ei siitä varmaan syöpä heti tule — mutta moni on allerginen sille, ja on väärin, että ihmiset joutuvat altistumaan jatkuvasti savulle. Siitä syystä on hyvä olla riittävästi ja mahdollisimman paljon savuttomia ympäristöjä. Tämän vuoksi esimerkiksi parveketupakointikysymys on asia, joka tuli saattaa lainsäädännössä kuntoon. Se on paljon aiheuttanut huolta ja murhetta, kun on yritetty ratkoa tässä epäselvässä juridisessa tilanteessa sitä, miten menetellään. Nyt olisi vain syytä, että ministeriö tekee nämä prosessit selviksi ja selkeiksi, että kun taloyhtiö hakee savuttomuutta, niin sieltä kunnasta se päätös tulee ja asia sitten sitä myöten on selvä ja etenee.

17.24 Simon Elo ps: Arvoisa herra puhemies! On ihan mukava kerrankin sanoa, että edustaja Kontula piti oikein hyvän puheenvuoron. Yhdyn sen verran tähän ajatukseen, että kyllä työmies ja työnainenkin on kopsunsa ansainnut ja ehkä sen nortinkin, jos niin haluaa, eikä tarvitse THL:n edustajan tulla vyötärönympärystä mittamaan. Kyllä täällä tällä hetkellä laillista on tupakoida ja on laillista vähän mässäilläkin välillä, jos niin haluaa, ja se kopsukin tosiaan ottaa. Tämä on se, mitä tässä haen, että tuntuu, että koko ajan enemmän halutaan kontrolloida sitä, mitä ihminen saa tehdä, mitä ei saa tehdä. Tämä tässä häiritsee, koska emme me siitä ole eri mieltä, että tupakka on terveydelle vaarallista. Totta kai tietellinen todistusaineisto on siitä täysin kiistatonta, ja esimerkiksi passiivitupakointi voi tosiaan olla jopa vaarallisempaa kuin aktiivitupakointi.

Mutta se, mistä olen tosiaan eri mieltä, on se, että jos edustaja Zyskowicz joidenkin muiden kannattamana esittää, että pitäisi vielä tiukemmalle linjalle mennä kuin mitä nyt on menty, kun on tosiaan kielletty jo esimerkiksi parveketupakointi ja sähkötupakka, niin en usko, että nämä uudet tämän jälkeiset askeleet voisivat merkittävästi auttaa siihen (Välihuuto) — anteeksi, ei ole kielletty, korjataan sen verran — että todella yhä useampi luopuisi sen takia tupakasta. En jaksa uskoa siihen. Uskon, että merkitystä on valistuksella ja sillä, että ne ihmiset, jotka jo nyt eivät tupakoi, omalla esimerkillään osoittavat, että se elämä on terveellisempi ja se on mahdollista ja autetaan sitten siinä ystävää tupakasta eroon pääsemiseen, kun se on hänelle se, mitä hän haluaa. Mutta en tosiaan usko siihen, että näillä lainsäädännöllisillä rajoituksilla enää enempää tässä kysymyksessä terveyden kannalta voidaan auttaa.

17.25 Markku Rossi kesk: Herra puhemies! Myös tällainen ikään kuin huomaavainen tupakanpolto on hyvä kyllä noteerata. Nimittäin kyllä moni ihminen katsoo, missä paikassa haluaa tupakoida ja onko siitä haittaa toisille, koska se passiivinen tupakointi, tai savun valtaan ja vaikutukseen joutuminen, on todella ihan oikeasti sekä kiusallista monelle että

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

myös vaarallista. Tässä mielessä toivoisi kyllä, että tupakoitsijoiden keskuudessa tällaista valistunutta tupakointivalistustakin pystyttäisiin viemään ilman lainsäädäntöä eteenpäin — ihan jopa sitä myöten, minne se tupakka sitten tumpataan: tumpataanko se tuosta vain niin kuin roisisti omalle tai naapurin pihalle tai jalkakäytävälle tai muulle. En minä jaksa sitä koskaan ymmärtää, että paikkoja liataan.

Herra puhemies! Ihan tähän lopuksi vielä haluan kyllä muistuttaa siitä, että tupakkasairauksien kustannukset ovat tässä maassa arviolta noin kahden keskussairaalan koko vuotuisen kapasiteetin verran. Puhutaan siis noin 2 miljardin euron panostuksesta. Ja tässä suhteessa kyllä meidän yhteiskunnalla on sitten oltava oikeus, koska veronmaksajien rahoilla me kuitenkin joudumme nämä terveydenhuollon kulut kustantamaan, ohjata näitä asioita ja pyrkiä vaikuttamaan sekä ihmisten näkövinkkelistä että yhteiskunnan näkövinkkelistä myönteisesti.

17.27 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Edustaja Rossi, oletteko te tietoinen, millaisia kustannuksia alkoholi tässä yhteiskunnassa aiheuttaa tai millaisia kustannuksia aiheuttaa passiivisuus työhyvinvoinnin hoidossa? Kumpikin tulee huomattavasti kalliimmaksi kuin tupakointi. Näihin asioihin ei kuitenkaan puututa. Me kaikki olemme varmasti yhtä mieltä siitä, että tupakointi on terveydelle vaarallista, mutta silloin, jos meillä on useita tekijöitä, jotka ovat objektiivisesti yhtä vaarallisia — saati, että jokin on vähän vaarallisempi — ja johonkin reagoidaan, toiseen ei reagoida ja nämä vielä keskittyvät selkeästi sosioekonomisten kulttuurien mukaan, niin silloin kysymys on luokkapolitiikan medikalisoinnista eikä enää hyväntahtoisesta pyrkimyksestä osoittaa toisille, miten heidän pitäisi elää.

Viime vuonna pyöri elokuvissa semmoinen roskismainos, jossa oli puhuva roskis. Minä en tiedä, kuinka moni sen näki. Aina, kun sen viereen istui joku henkilö, joka tupakoi, se alkoi solvata tätä ihmistä. Se kertoi, kuinka pahalta sinä haistet, kysyi, että kuvitteletko, että kukaan tuommoista haluaisi pussata, vaimosikaan ei varmaan tykkää sinusta. Jos täällä sanotaan, että ei kukaan varmasti halua tupakoitsijoita syyllistää, niin kyllä minä, jos olisin ollut tupakoitsija, olisin vähän loukkaantunut siitä, että minuun yhdistetään inhon, likaisuuden ja epämiellyttävyyden tendenssejä. Ja näinhän ei toimita sellaisten terveyspaheiden kohdalla, jotka ovat tyypillisiä ylemmille sosiaaliluokille. Tämä on fakta, josta löytyy aika paljon tutkimusta Suomessa tänä päivänä.

17.29 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Näiden vuosien aikana on puhuttu yksistään tästä tupakan vaarallisuudesta, ja se kyllä ihmetyttää, niin kuin edustaja Kontulakin mainitsi. En väitä vastaan, etteikö se ole vaarallista, mutta nämä rajoitukset vain aina koskevat tätä tupakkia. Mutta jos ajatellaan, mitä alkoholi tuo tullessansa, sanotaan, että se on viisasten juoma, mutta täällä ei kyllä puhuta yhtään mitään siitä, mitä tämä valtava alkoholin kulutus tuo yhteiskunnalle: mitä se tuo ensinnäkin sille, joka sitä kuluttaa — puhutaan juoppohulluudesta, on aivosurkastumisia, maksakirroosia, haimatulehduksia ja erilaisia syöpiä — ja nämä maksavat, kun niitä hoitaa, yhteiskunnalle hirmuisen paljon. Näistä sairauksista tulee myös valtavasti poissaoloja työstä, eli jo näin yhteiskunnan kannalta nämä ovat yhtä suuria kuin nämä tupakan vaikutukset. Olisi toivottavaa, että ne, jotka oikein tästä tupakkiasista puhuvat, kävisivät keskustelua näistä alkoholin haitoista ja siitä, kuinka valtavat kustannukset ne tuovat yhteiskunnalle.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

17.30 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä pieni tekninen muutos on herättänyt mielenkiintoisen, laajan keskustelun tupakan vaarallisuudesta. Itse muistan lapsuudesta, kuinka kodeissa oli aika tavanomaista, että tupakoitiin. Onneksi siitä on päästy eroon valistuksella ja sillä, että enää ei monissa kodeissa onneksi sillä tavalla tupakoida vaan hakeudutaan mieluummin sitten ulos tupakoimaan ja annetaan olla savutta niiden, jotka eivät tupakoi.

Pidän myös erittäin myönteisenä sitä, että aikanaan tehtiin ratkaisu siitä, että toimistoissa ei tupakoida. Muistan lapsuudesta senkin, kuinka pankin tiloissa taikka kunnantalolla vielä tupakoitiin, ja ei ole kovin kauan siitä, kun ravintola-alan työntekijät pakotettiin olemaan savussa. Nyt onneksi hekin ovat siitä vapaita, ja olen ymmärtänyt, että niin työntekijät kuin asiakkaatkin ovat aika tyytyväisiä siihen, että tupakointi hoidetaan muualla kuin siellä sisätiloissa.

Pidän myös itse myönteisenä sitä, että lapsia suojellaan passiiviselta tupakoinnilta, ja ymmärrän sen enkä ole kannattamassa, että kodeissa tupakointia kielletään. Mutta on hyvä, että tällaisissa paikoissa, missä yleisesti ollaan, tähän passiiviseen tupakointiin puututaan, ja toivottavasti kodeissakin valistuksella se saadaan vähenemään. Tämä on tärkeää ja jokaisen lapsenkin etu.

17.32 Simon Elo ps: Arvoisa puhemies! Tuossa edellisessä puheenvuorossani edustaja Haatainen ihan asiallisesti huomautti virheestä, jonka haluan tässä yhteydessä korjata. Eli tietenkään ei olla kieltämässä sähkötupakkaa, vaan siihen ja kaikkiin muihinkin tupakatuotteisiin tunnusomaisesti liittyvät maut tai tuoksut, ja sitten sähkötupakkaan sama ostoikäraja kuin tupakalle muuten. Eli haluan tämän korjata, ettei tule kenellekään väärää tulkintaa siitä, miten tämä asia menee.

Vielä tähän, mitä edustaja Heinonen otti esille, mistä tietysti olen samaa mieltä, että ei ole syytä lähteä kaikkialta tupakointia, esimerkiksi kodeista, kieltämään: Näen vain itse, että jos puhutaan Savuton Suomi 2030:stä, mikä minun mielestäni valistusmielessä on ihan hyvä tavoite, niin jos valistuksen kautta siihen päästään tavallaan niin sanotusti vapaaehtois pohjalta, niin se on hyvä tavoite. Mutta jos siihen halutaan lainsäädännöllisesti päästä, niin minun on vaikea nähdä, miten se lopulta muuten tapahtuisi kuin siten, että käytännössä kielletään kaikista muista tiloista tupakointi paitsi siihen erityisesti suunnitelluista tiloista, joita esimerkiksi ravintoloissa on. Eli tämä on se, mitä haen, että mihin tässä lopulta halutaan lainsäädännöllisesti mennä. Näen, että sille pitäisi jotkut rajat olla.

17.33 Eero Suutari kok: Arvoisa puhemies! Sekä kulttuurisesti että lainsäädännöllisesti Suomi on menossa hyvään suuntaan sekä tämän tupakan osalta että sitten alkoholin osalta. Kummassakaan tapauksessa ne verot, mitkä peritään näissä yhteyksissä, eivät vastaa sitä yhteiskunnan kuormaa, mitä niistä syntyy. Eiköhän lainsäädännön ja lainsäätäjän pitäisi lähteä siitä ajatuksesta, että jos joku aiheuttaa haittaa toiselle, esimerkiksi terveydellistä haittaa tai sitten jotain muuta haittaa, niin siihen pitäisi jollakin tavalla puuttua. Minusta on hyvää kehitystä nyt tehty tässä.

17.33 Markku Rossi kesk: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontula, kysyitte tuossa, että tiedänkö, mitä alkoholihaitat maksavat Suomessa yhteiskunnalle ja ehkä ihmisillekin ja laajemmaltikin katsottuna. Kyllä näistä on hyvin paljon arvioita. THL:n arviot kulkevat 2:n—3:n ja jopa paljon suurempien miljardimäärien kautta kuin mitä tupakan osalta on. Eli

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

puhutaan todellakin sellaisista yhteiskunnan menoeristä, että meillä monet täällä käyttävät keskustelut ovat niin kuin peanuts siihen verrattuna. Ja näin ollen kyllä, totta kai, myös alkoholin terveyshaitoista pitää olla huolissaan. Sitä vartenhan Suomessa myös harjoitetaan tietyllä lailla aika tiukkaakin alkoholipolitiikkaa, vaikka se on nyt tässä laventunut matkan varrella monellakin lailla, mutta siinäkin myös vastuullisuus on mukana.

Sen takia minä toivoisin myös, että tähän tupakkatuotteiden käyttöön ja sille puolelle, kun nyt tätä lainsäädäntöä käsitellään, myös se vastuullisuus tulisi jollakin tapaa mukaan, ja se lähtee kyllä ihmisistä itsestään. Vaikea sitä on lainsäädännön kautta aina sanoa, kuinka ihmisten tulee käyttäytyä. Mutta huomaavainen ihminen ottaa huomioon myös toiset ihmiset, ja tätä minä kyllä toivon, että sitä tapahtuisi ihan kaikkien väestöpiirien joukossa. Sen takia edelleenkin minä jotenkin vierastan tätä ajatusta, että tämäntyypiset nautintoaineet — jota ne ovat tietysti kaikki, tupakka, alkoholi, varmaan huumeetkin — jollakin lailla luokitellaan vielä yhteiskunnan ehkä sosioekonomisten asioiden perusteella. Totta kai sieltä löytyy kohteita, että jotkut käyttävät jotakin enemmän ja näin edelleen, mutta ongelma on yhteinen, ja minä haluan kyllä korostaa tätä asiaa. Sen vuoksi myös tupakkalaille on ihan ymmärrettävä jatko Suomessakin, ja varmaan jatkoa tulee ministeriön ja myös vähän laajempienkin piirien toimesta.

17.35 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Olen tässä kuunnellut tätä keskustelua, joka on itse asiassa aika hyvä yleiskeskustelukin siihen, mitkä asiat oikeasti olisivat sellaisia, joita me lainsäätäjät voisimme ohjata hyvällä lainsäädännöllä. Kyllä tupakan suhteen tällainen systemaattinen verotuksen kiristäminen olisi sellainen ohjausvaikutus, jolla varmasti tupakointia myös voitaisiin vähentää.

Kuulun itse siihen ryhmään ihmisiä, joka on joutunut koko lapsuutensa kärsimään tupakansavusta. Meillä on ollut viisi ihmistä polttamassa pienessä asunnossa, mikä johti siihen, että aloitin oman tupakointini 8-vuotiaana, ja sitten 12-vuotiaana hengellisen herätyksen myötä se tupakointi sitten onneksi jäi.

Mutta kyllä tämä kehitys, mikä meillä nyt tässä on, on erittäin hyvä. Jos me aiomme päästä tänne Savuton Suomi 2030:een, niin me tarvitsemme paljon enemmän tällaisia ohjausvaikutuksia kuin sellaisia ehdottomaan kieltoon perustuvia vaikutuksia.

17.37 Maria Tolppanen sd: Arvoisa herra puhemies! Kun puhutaan tupakasta ja tupakan haitallisista vaikutuksista, niin kaikkihan me tiedämme ne — myöskin me, jotka tupakoimme. Aika usea meistä varmasti haluaisi lopettaa, jollei se olisi niin addiktoiva kuin se on. Se lopettaminen ei ole mitenkään helppoa. Olin tässä juuri kymmenisen päivää Kiinassa ja voin kertoa, että sielläpä ei juurikaan näkynyt ihmisiä ulkona polttamassa. Toki se oli ulkona sallittua, mutta kaikkialla sisällä myös Kiinassa kielletty. Kiina haluaa vähentää myöskin tupakkaa ja sen tuomia haittavaikutuksia. Siellä oli äärimmäisen vaikea muuten löytää savukkeita. Niitä ei löytynyt ihan noin vain. Ei myyty ravintoloissa, ei myyty hotellissa. Piti löytää se sellainen kioski, missä niitä myytiin.

Mutta jos lähdetään siitä, että pelkästään näillä veronkiristyksillä pyritään tupakkaa kitkemään pois, niin siinä on kahtalainen vaikutus: toisaalta valtio menettää tietysti verotuloja aika hyvin siinä, jos ihmiset lopettavat tupakanpolton, ja vielä enemmän siinä, kun ihmiset eivät lopeta mutta käyvät hakemassa naapurimaista ja käyttävät salakuljetettua tupakkaa. Silloin tupakan haittavaikutukset säilyvät mutta verotuloja ei tule. Tämä on taas yksi sellainen asia, missä on kaksi puolta.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

Minä olin aikoinaan sitä mieltä, että missään nimessä ei pitäisi olla totalitaarista kieltoa, mutta olen muuttanut kantaani sen takia, että poikani, jolla oli siihen aikaan pari alle kymmenvuotiasta lasta, sanoi, että hänen mielestään olisi oikein hyvä asia, että näille ei koskaan myytäisi tupakkaa, ja jos se nyt jo kielletään, niin he eivät koskaan edes ala polttaa tupakkaa. Eli kyllä se on tämmöinen eteenpäin ajattelu. Tässä ja nyt -katkaiseminen ei tule koskaan toimimaan, mutta jos tehdään yhdessä töitä sen eteen, että 10 vuoden tai 15 vuoden päästä Suomi on savuton, niin niihin talkoisiin olen minäkin valmis.

17.39 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Vielä lyhyesti. Kyllähän asia on niin, että sekä alkoholin että tupakan käyttämisen tässä maassa kokonaan loppumisen kansantaloudellinen merkitys olisi vain positiivinen, siis vain positiivinen se yhtälö.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 125/2016 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Lakialoite laeiksi perusopetuslain 13 §:n ja lukiolain 9 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 37/2016 vp Anna Kontula vas

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

17.40 Anna Kontula vas (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä elämänkatsomustiedon opetukseen pääsee ainoastaan oppilas, joka ei kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan tai joka tunnustaa sellaista uskoa, jota ei oppilaitoksessa opeteta. Tiettyyn kirkkoon tai uskonnolliseen yhteisöön kuuluminen ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita sitä, että perhe tai opiskelija itse kannattaisivat myös tämän uskonnon kouluopetusta. Siksi oikeus valita oman uskonnon ja elämänkatsomustiedon väliltä tulisi ulottaa myös perusopetukseen ja lukiolaisiin. Valinnanvapautta puoltavat perustuslain uskonnon ja omantunnon vapaus sekä syrjimättömyys uskonnon ja vakaumuksen perusteella. Lakiesitys vahvistaisi lasten ja heidän perheidensä katsomuksellista autonomiaa ja varmistaisi uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluville saman valinnanvapauden kuin nykyisin on niihin kuulumattomilla.

Elämänkatsomustiedon valinta voi olla ensisijainen vaihtoehto esimerkiksi sellaisissa perheissä, joissa katsomuksellista yleissivistystä ja vertaiskeskusteluun painottuvaa metodologia pidetään oman uskonnon kouluopetusta tärkeämpänä. Samoin on perheitä, jotka omasta hengellisestä vakaumuksestaan huolimatta kannattavat kirkon ja valtion erottamista ja katsovat oman uskonnon opetuksen kuuluvan perheelle tai seurakunnalle. Lisäksi useimpien uskontojen piirissä on varsin paljon erilaisia opillisia käsityksiä, mikä osaltaan saattaa himmentää oman uskonnon opetuksen tarkoituksenmukaisuutta. Näissä tilanteissa perheil-

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

lä on nykyjärjestelmässä kaksi vaihtoehtoa: joko he taipuvat laittamaan lapsensa uskonnonopetukseen, tai sitten vähintään toisen vanhemmista on erottava kirkosta yhdessä lapsen kanssa.

Arvoisa puhemies! Tilastojen mukaan Suomi käy parhaillaan mittavaa hengellistä murrosta. Luterilaisten osuus väestöstä on sukupolvesta romahtanut kymmenisen prosenttia, mutta myös kirkkoon liittyjiä on huomattavan paljon. Liikkuvuus eri uskontojen ja uskonottomuuden välillä on lisääntynyt. Myös suomalaisten uskon kohteet muuttuvat. Esimerkiksi Kirkon tutkimuskeskuksen raportin mukaan melkoinen osa luterilaisen kirkon jäsenistä kertoo uskovansa toisin kuin kirkko opettaa. Tällaisessa tilanteessa yhteiskunnan on viisasta pyrkiä rakenteisiin, jotka mieluummin tukevat ihmisten hengellistä etsintää eivätkä aseta sille keinotekoisia esteitä. Ehdottamani lakimuutos tukee perheiden katsomuksellista autonomiaa. Se myös helpottaa johdonmukaisten oppisisältöjen tarjoamista lapsille silloinkin, kun vanhemmat vaihtavat uskontokunnan tilastokategoriasta toiseen kesken koulupolun.

Ensimmäisen version tästä aloitteesta kirjoitin jo lähes 15 vuotta sitten, kun oma esikoiseni aloitteli ensimmäistä luokkaa. Silloin sen toi eduskunnan käsittelyyn silloinen kansanedustaja Marjatta Stenius-Kaukonen. Aloite sai tuolloin kannatusta, mutta keskustelussa käytettiin myös huolestuneita puheenvuoroja. Osa silloisista edustajista epäili, että perheiden valinnanvapaus johtaisi uskonnonopetuksen radikaaliin vähenemiseen suomalaiskouluissa. Oma arvioni kuitenkin on, että tällainen huoli on liioiteltu. Valtaosa uskontokuntiin kuuluvista perheistä pitää edelleen hyvänä, että koulu opettaa heidän lapsilleen oman uskonnon teologiset ja kulttuuriset perusteet. Sen sijaan yksittäisten lasten ja perheiden kohdalla valinnanvapaus voi kuitenkin olla merkittävä asia.

Lainmuutoksen myötä elämäntietomustieto saisi muutaman oppilaan lisää ja kirkko menettäisi ehkä muutaman jäsenen vähemmän, kun lapsen pääsy elämäntietomustiedon opetukseen ei enää riippuisi vanhemman uskontokunnasta. Tämä on tärkeää, sillä uskonnonvapaus toteutuu siellä, missä vähemmistö voi toimia enemmistöstä poikkeavalla tavalla.

17.44 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! En kovin usein edustaja Kontulan kanssa ole tässä salissa samaa mieltä ollut, mutta tällä kertaa ainakin varovasti olen samaa mieltä. Olen tähän asiaan törmännyt muutamien yhteydenottojen myötä. Itse kuulun luterilaiseen seurakuntaan ja olen käynyt uskonnonopetuksen, mutta opettajana tiedän myös niitä tapauksia, että perhe olisi halunnut valita elämäntietomustiedon ja se ei onnistunut. Ratkaisu heillä oli se, että he erosivat sitten kirkosta. Niin kuin edustaja Kontula toi esille, jos tämä voisi toimia myös sillä tavalla, että valinnan kirkkoon kuulumisesta voisi tehdä myöhemmin, se voisi tukea ihan hyvällä tavalla perheiden ja lasten valinnanvapautta.

Kaiken kaikkiaan tämä uskonnonopetuskysymys tulee kyllä olemaan isossa murroksessa tulevaisuudessa Suomessa. Tällä hetkellä se jo aiheuttaa monissa kaupungeissa isoja haasteita, kun eri uskontokuntiin kuuluvia on paljon, ja silloin tietysti kustannuksia syntyy näistä opetusryhmistä paljon. Pienissä kunnissa sitten taas tilanne on se, että yksittäiset oppilaat eivät saa oman uskonnon opetusta ja silloin he ohjautuvat tähän elämäntietomustietoon.

Minun mielestäni tämä on ihan tutkimisen arvoinen aloite. Toivon, että sivistysvaliokunta käy tästä keskustelun, ja toivon, että tämä osaltaan herättää sitä keskustelua, mihin suuntaan uskonnonopetusta Suomessa viedään ja mikä on se vastaus, millä tavalla pystym-

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

me tulevaisuudessa takaamaan hyvän ja laadukkaan uskonnonopetuksen kaikille oppilaille.

17.46 Lea Mäkipää ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Kontulan lakialoitteessa esitetään perusopetuslakia ja lukiolakia muutettavaksi siten, että vapaus valita joko elämäntieteen tai uskonnon opetus koskee jokaista oppilasta uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyydestä riippumatta.

Voimassa olevan lain mukaan opetuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään sen Suomessa rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan mukaista uskonnonopetusta, johon oppilaiden enemmistö kuuluu. Tähän opetukseen voivat osallistua huoltajan pyynnöstä myös muihin uskonnollisiin yhdyskuntiin kuuluvat tai niihin kuulumattomat oppilaat. Perinteisesti Suomessa enemmistö oppilaista kuuluu pääsääntöisesti evankelisluterilaiseen seurakuntaan. Opetuksessa tarkastellaan kristinuskon tärkeimpiä eettisiä ohjeita, kultaista sääntöä, rakkauden kaksoiskäskyä ja kymmentä käskyä. Tärkeitä sisältöjä ovat myös ihmisarvo, elämän kunnioittaminen ja luonnon vaaliminen. Nämä ovat asioita, jotka ovat varmaankin hyväksi kaikille uskontoon tai uskonnottomuuteen katsomatta ja hyvää elämäntieteen opetusta jokaiselle.

Evankelisluterilaisen uskonnon opetus kouluissa on muuttunut hyvin paljon maailman muuttuessa. Voimassa olevan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan koulun uskonnonopetukseen sisältyy nykyiselläänkin laaja katsomuksellinen yleissivistys uskonnonopetukseen, uskontoihin ja katsomuksiin muualla maailmassa. Oppilaita rohkaistaan myös pohtimaan omakohtaisesti eettisiä kysymyksiä ja kannustetaan uskonnoista keskusteluun sekä omien näkemysten perusteluun. Mutta kun ajattelen, että meidän Suomi on kristitty maa ja monet ihmiset pitävät itseään kristittyinä, niin meillä ovat ne perinteiset asiat, joita meidän pitäisi tulla vaalimaan edelleenkin. Yhtenä: joulujuhla tuntuu aika surkealta, jollei siellä tämä "Enkeli taivaan" kuulu, tai jos kevätjuhlassa ei kuulu suvivirsi. Koulu voi järjestää myös uskonnollisia tilaisuuksia, kuten jumalanpalveluksia ja uskonnollisia päivänavauksia, tai sisällyttää erilaisia uskonnollisia toimituksia ja myös monessa paikassa ruokarukouksia. Tällaiset tilaisuudet ja toimitukset ovat uskonnon harjoittamista, ja perustuslain mukaan kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen. Oppilaan huoltaja usein ilmoittaa, osallistuuko oppilas näihin tilaisuuksiin vai ei.

Arvoisa puhemies! Kristillinen kasvatus kuuluu perinteisesti suomalaiseen opetukseen, mutta siihen ei ole tänä päivänä kenenkään siis pakko osallistua. Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus opettaa myös muuta uskontoa tai elämäntieteen tietoa, jos niiden opetukseen osallistuvia oppilaita on vähintään kolme. Huoltajan pyynnöstä uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvalla oppilaalla, jolle ei järjestetä hänen oman uskontonsa opetusta ja joka ei osallistu oppilaiden enemmistön uskonnonopetukseen, opetetaan elämäntieteen tietoa.

Näinä vuosina ja vuosikymmeninä on tullut itse seurattua lasten ja nuorten uskonnon opettajia. Niissä annetaan hyvin laajaan elämäntieteen ohjaavat tiedot. Näin ollen tämä lakiesitys on mielestäni tarpeeton, ja toivon, että tämä ei tulisi hyväksytyksi, ja juuri sen tähden, että ainakin minä pidän hyvin tärkeänä, että maassamme vielä on tätä kristillistä kasvatusta ihan vauvoista eläkeikään saakka. Mutta jokaisella on tietysti oikeus ja velvollisuus tehdä näitä aloitteita.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

17.51 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kontulan lakialoite valinnanvapauden lisäämiseksi uskonnon ja elämänkatsomustiedon välillä on mielestäni looginen ja kannatettava. Erityisesti se toisi parannuksen nykytilaan, jonka voidaan tulkita kohtelevan ihmisiä eriarvoisesti.

Aikaamme leimaa kenties enemmän kuin koskaan tarve tietoon ja ymmärrykseen, joka liittyy erilaisiin maailmankatsomuksiin ja uskonnollisiin näkökulmiin. Aivan yhtä tärkeää on dialogi ja sen ymmärtäminen, miksi toiset ja me ajattelemme niin kuin ajattelemme, kuin toisten mielipiteiden ja erilaisuuden kunnioittaminen siis, paitsi uskontojen välillä, niiden sisällä, myös suhteessa esimerkiksi uskonnottomiin ihmisiin, joita on kasvava määrä Suomessakin.

Olisinkin valmis viemään tämän ajattelun vielä hieman pidemmälle ja korvaamaan sekä uskonnon että elämänkatsomustiedon opetuksen kouluissa yhteisellä yleisellä katsomusaineella, josta jokainen saisi tarvittavat eväät erilaisten johtopäätösten vetämiseen siitä, mikä se oma henkilökohtainen henkinen, filosofinen tai uskonnollinen polku sitten olisi. Tämä ajatus yhteiseen katsomusaineeseen siirtymisestä toimisi myös osana normipurkua, koska tällä hetkellä me opetamme jossain määrin päällekkäisiä asioita eri aineissa. Lisäksi on melko haastavaa tarjota uskonnonopetusta eri uskontojen edustajille esimerkiksi pienemmillä paikkakunnilla. Yhteinen katsomusaine mahdollistaisi paremman dialogin. Mutta koska asiat etenevät yleensä asteittain, niin katsoisin, että edustaja Kontulan esitys on tässä vaiheessa erinomainen askel hyvään suuntaan.

17.53 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämä edustaja Kontulan tekemä lakialoite toimii kyllä erinomaisena keskustelunavauksena siihen, miten uskonnon rooli yhteiskunnassa tulevaisuudessa jäsentyy. Nykyinen opetussuunnitelman linjaus on mielestäni hyvä ja toimiva ja opetussuunnitelman perusteissa määritellyt tavoitteet toimivat myös hyvin tässä moniarvoisessa yhteiskunnassa, jossa uskontojen määrä ja erilaisten uskontojen harjoittajienkin määrä jatkuvasti lisääntyy. Koulun uskonnonopetus on laajaa peruspaaneutumista eri uskontoihin ja niihin perehtymistä, ja siellä saa hyvin laajan tiedon siitä, minkälaisia uskontoja maailmassa on. Joitakin vuosia sitten luovuimme tästä tunnustuksellisuudesta, mikä toi ehkä sitten uskonnonopetukseen sitä väljyyttä, että ei tarvinnut uskoa johonkin vaan enemmänkin kuvattiin sitä, millaisia uskomusjärjestelmiä maailmassa on.

Yhteiskuntatutkijat ovat sitä mieltä, että tulevaisuudessa uskontolukutaito on yhteiskuntarauhan kannalta kaikista merkittävimpiä asioita, ja olen tässä heidän kanssaan kyllä samaa mieltä. En usko, että tämä edustaja Kontulan tekemä lakialoite menestyy, mutta minusta se toimii hyvänä keskustelunavauksena, ja kannatan itse kyllä nykyistä järjestelmää. Mutta tunnustettava on, että tälle vuoropuhelulle eri uskontojen välillä tulisi myös koulussa luoda enemmän puitteita ja mahdollisuuksia, jotta sitten tämä suomalainen tapa ja sivistyksen kautta syntynyt yhteiskuntarauha olisi täällä kaikin tavoin yhä edelleenkin toteutuksessa.

17.55 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Edustaja Kontulan lakialoite on kyllä todellakin hyvä avaus keskustelulle uskonnonopetuksen merkityksestä, suunnasta ja myöskin opetuksen järjestelyistä. Nimittäin voimassa olevan lain määräys kolmesta oppilaasta ja huoltajan pyynnöstä järjestää muun uskonnon opetusta on joskus hyvin haasteellinen — erityisesti opetuksen järjestäjille, joilla on paljon pieniä kouluja, jotka ovat hyvin etäällä toisistaan. Opettajan löytäminen on usein se iso haaste. Kelpoisuuden omaavaa muuta kuin

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

valtauskonnon opettajaa ei ole helppo löytää pienillä tuntimäärillä. Monen eri uskonnon tuntien järjestäminen ei ole siis vain isojen kaupunkien opetuksen järjestäjien kontolla, vaan myös pienissä kunnissa saattaa olla eri uskontoja elämäkatsomustiedon lisäksi. Yhden oppilaan ryhmän opettaminen ei ole tarkoituksenmukaista, ei oppilaan eikä opetuksen tavoitteen kannalta, ja olisi syytä pohtia tässä samassa yhteydessä, pitäisikö muuttaa lakia uskonnonopettamisen kohdalla siten, että lähtökohtana olisikin oppilaaksiottoalue eikä opetuksen järjestäjä, tai vaihtoehtoisesti sitten pohtia, nostaisimmeko oppilasmäärän kolmen oppilaan sijasta huomattavasti korkeammalle.

Tähän lakialoitteeseen palatakseni kieltämättä on mielessäni useitakin sellaisia tilanteita, joissa huoltajien on ollut hyvin vaikea ymmärtää lain tarkoitusta siinä tilanteessa, kun he esimerkiksi evankelisluterilaisen kirkon jäsenenä olisivat halunneet lapsensa elämäkatsomustiedon opetukseen, mutta se ei ole ollut mahdollista, kun taas kirkkoon kuulumaton on voinut tulla uskonnonopetukseen, vaikka koulussa on tarjolla elämäkatsomustiedon opetusta. Toisella mahdollisuus valita, toisella ei. Toivon, että keskustelu tästä asiasta jatkuu.

17.57 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kun mietitään sitä, että minkä tähden kirkkoon kuuluvan lapsen tulee osallistua uskonnonopetukseen, niin sieltä taustalta löytyy YK:n sopimus, jossa taataan se, että vanhemmat saavat antaa lapsellensa oman uskonsa mukaisen opetuksen, eli heillä on oikeus varmistaa se, että lapset saavat sen uskonnon opetusta, jota he itse edustavat, joka on heidän oma vakaumuksensa. Ja tältä pohjalta tämä suomalainen kouluopetus uskonnonopetuksessa lähtee muotoutumaan. Jos vanhemmat eroavat kirkosta, niin lapsihan ei automaattisesti silloin eroa kirkosta, vaan alle 12-vuotiaasta lapsesta on tehtävä erillinen eroilmoitus, sitten taas 12—14-vuotiaan kohdalla myös lapsen omaa näkemystä asiasta kysytään, ja 15—17-vuotiaan kohdalla tilanne on se, että lapsi tai nuori voi itse erota kirkosta ja siinä tapauksessa taas vanhempien suostumusta tähän asiaan pyydetään. Eli tällä tavalla on haluttu varmistaa tätä YK:n sopimusten pohjalta tulevaa vanhempien oikeutta antaa oman vakaumuksensa mukainen opetus omalle jälkikasvulle, ja siitä tämä asetelma lähtee.

Se on totta, että tänä päivänä me tässä yhteiskunnassa tarvitsemme pikemminkin enemmän tätä uskontojen lukutaitoa, ja monesti olen ajatellut, että se on vähän samalla tavalla kuin kielten opiskelussa, että kun oppii oman äidinkielen ja sen rakenteet, niin sitten on helpompi oppia vieraita kieliä. Ja oman uskonnon opetushan lähtee meillä Suomessa koululaitoksessa juuri siitä, että omalle ikäkaudelle sopivalla tavalla ne oman uskonnon perusteet tulevat tutuiksi, jolloinka on helppo sitten myöskin oppia muita maailman uskontoja. Siinä mielessä pidän tätä suomalaista järjestelmää hyvänä enkä toivo, että siitä ollaan luopumassa.

17.59 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Aivan alkuun toteaisin edustaja Mäkipäälle, että tässä aloitteessahan ei nyt käsitellä joulunkeleitä tai suvivirttä vaan pyritään takaamaan uskontokuntaan kuuluville yhtäläinen valinnanvapaus suhteessa niihin perheisiin, jotka eivät kuulu mihinkään uskontokuntaan tai kuuluvat niin pieneen uskontokuntaan, että heidän kohdallaan tehdään erityisjärjestelyitä. Ja minä en näe, että tällainen ajatus on kristillisen tradition vastaista vaan pikemminkin hyvin linjassa kristinuskon keskeisten opettajien keskeisten ajatusten kanssa ihan sieltä ensimmäisestä vapaasta valinnasta ja sen seurauksien kantamisesta lähtien.

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

Edustaja Essayah toi esiin YK-sopimuksen ja vanhempien oikeuden opettaa omaa uskontoaan lapsilleen. Tämähän on vähän eri asia kuin se, onko vanhempien pakko laittaa lapsensa oman uskontokuntansa päälinjaa noudattavaan opetukseen koulussa. Ne ovat kaksi eri asiaa, ja missään YK-sopimuksissa ei ensinnäkään edellytetä, että uskontoa tulisi opettaa kouluissa, ja vielä vähemmän siellä edellytetään, että vanhempien tahdon vastaisesti lapselle tulisi opettaa jotakin tiettyä uskontoa pelkästään sen takia, että lapsi ja vanhemmat sattuvat kuulumaan tiettyyn uskonnolliseen kategoriaan. Tällaista mikään YK-sopimus ei suojaa.

Minä itse tunnen vakaumuksellisia kristittyjä, joille uskon ja oman seurakunnan erillisyyks maallisesta vallasta on vakaumuksellinen ja omantunnonkysymys ja jotka siitä huolimatta, että saattavat uskoa hyvinkin samalla tavoin kuin meidän luterilaisen kirkon päälinjaa, kokevat tästä syystä ongelmalliseksi laittaa lapsensa valtiovallan tarjoamaan uskonnon-opetukseen. Toisaalta tiedän sellaisia perheitä, joissa kylläkin kuulutaan kirkkoon mutta se, että lapsi saa mahdollisimman laadukasta opetusta, nähdään tärkeämpänä asiana kuin se, että koulu tarjoaa nimenomaan oman uskonnon opetusta, ja priorisoidaan elämäntutustumustiedon ryhmät sen takia, että ne ovat yleensä kooltaan pienempiä ja niissä on mahdollisuus sellaiseen vertaiskeskusteluun, jota meidän isot kouluryhmät eivät juurikaan, perusopetuspuolella varsinkaan, tarjoa ja joka sitä kautta opettaa sellaisia keskustelutaitoja, joita esimerkiksi kansanedustajan työssä sitten myöhemmin kovasti tarvitaan.

Edustaja Parviaiselle toteaisin, että itse epäilen, että pelkästään jo taloudelliset paineet tulevat johtamaan siihen, että me siirrymme jossain vaiheessa yhteiseen katsomusaineeseen. Minä en pidä sitä huonona kehityksenä. Erillinen oman uskonnon opetus on vähän samantyyppinen ajatus kuin jos meillä yhteiskuntaoppia opetettaisiin niin, että kun lapset tulevat kouluun, niin kysyttäisiin, että ovatko vanhemmat nyt kokoomuksen vaiko vasemmistoliiton jäseniä, ja sitten lapset jaettaisiin ryhmiin tällä perusteella ja vasemmistoliittolaisille opetettaisiin sitten Marxin pohjalta sitä suomalaisen yhteiskunnan tuntemusta ja niille kokoomuslaisille vaikkapa Adam Smithin pohjalta.

Kuten edustaja Laukkanen totesi, uskontolukutaito on jatkossa entistä tärkeämpi taito, ja sen takia minä olen iloinen, että sen painoa sekä kaikkien oman uskonnon opetussuunnitelmien että myös elämäntutustumustiedon piirissä on parannettu, ja uskon, että tämä uskonnonlukutaito ehkä kehittyisi parhaiten silloin, jos meille syntyisi ryhmiä, joissa eri uskontotoustoista tulevat lapset ja nuoret keskustelisivat keskenään ja pääsisivät tutustumaan toistensa katsomuksellisiin lähtökohtiin. Mutta niin kauan kuin me emme ole vielä kovin lähellä yhteistä katsomusainetta, minun mielestäni se, että lapsilla ja perheillä on yhtäläinen valinnanvapaus, on pelkästään loogista ja reilua.

18.04 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Vielä yhden näkökulman nostaisin tässä, ja sehän on se, että lapsihan ei kouluun tullessaan pohdi, mitä uskontoa hän mahdollisesti edustaa tai kannattaa. Hän pikemminkin ehkä pohtii, mihin hän uskoo, ja se on minusta tässä keskustelussa hyvin merkittävä osa, niin kuin edustaja Essayah hyvin nosti esiin, että on haluttu taata vanhempien oikeus päättää, missä ja minkälaisessa uskonnon-opetuksessa heidän lapsensa on.

Viime vuosikymmenten aikana Suomeen on syntynyt erilaisia maailmankatsomuksellisia kouluja, ja näistä voimakkaimmin kasvaneita ovat kristilliset koulut, joita on tällä hetkellä jo 15, ja uusia on syntymässä. Näiden koulujen syntymisen taustalla on se, että tämä maallistumiskehitys on niin nopeaa, ja tämä tarve ikään kuin luopua siitä, että lapset tai

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

nuoret uskoisivat johonkin, on siellä taustalla, sen heikentäminen, ja siksi näitä maailmankatsomuksellisia kouluja syntyy. Pidän tätäkin tärkeänä, että Suomi on vapaa maa ja niille on myös tilaa syntyä.

18.05 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Vielä haluan varmistaa, että edustaja Kontulalle ei jäänyt väärää käsitystä: en todellakaan ole ymmärtänyt YK:n sopimuksia niin, että ne velvoittaisivat Suomen järjestämään uskonnonopetusta, vaan nimenomaan niissä annetaan se oikeus vanhemmille opettaa oman uskontonsa mukaista vakaumusta myöskin lapsille. Ja sitten taas meillä Suomessa puolestaan — kun meillä sitten opetussuunnitelmissa lähdetään siitä, että meillä on tarjolla uskonnonopetusta — on lähdetty siitä, että jos kerran ihmiset uskonnonvapauden vallitessa tässä maassa kuuluvat johonkin uskonnolliseen yhdyskuntaan, niin on tietysti se lähtökohtaolettamus, että sen uskontokunnan mukaista opetusta sitten niille lapsille halutaan antaa. Ja ehkä Suomessa tämä, voisiko sanoa, meidän kansankirkon luonne jollakin tavalla sitten hämärtää. Teidänkin puheenvuorossanne tuli esille, totesitte, että on paljon ihmisiä, jotka sanovat, että kuulun kirkkoon mutta usko niin kuin kirkko opettaa, tai jotain vastaavaa. Tietenkin tämäntyyppisissä kysymyksissä sitten pitää miettiä, onko jäsenyys siinä yhdyskunnassa se paras mahdollinen tapa toteuttaa omaa vakaumusta, jos sitten se oma vakaumus on paljonkin ristiriidassa sen uskonnollisen yhdyskunnan oppien kanssa.

Tietenkin sitten, kun puhutaan tästä yleisestä etiikan opetuksesta, jota jotkut pitävät tavoitteena, uskontoahan on paljon muutakin kuin vain pelkkää etiikkaa. Esimerkiksi valtauskonnoissa siihen yleensä liittyy käsitys esimerkiksi synnistä, käsitys kuolemasta, käsitys armosta, pelastuksesta, hyvin erilaisia tämäntyyppisiä, voisiko sanoa, uskonnollista lukutaitoa tarvitsevia käsitteitä, ja siinä, miten eri uskonnot näitä asioita tuovat esille ja opettavat, on minun mielestäni äärimmäisen tärkeää, että lapsi oppii siinä omassa, tutussa uskonnollisessa kontekstissa niitten käsitteitten sisällön. Hänen on sitten helpompi esimerkiksi vieraita uskontoja opetella, joita meillä Suomessa kouluopetuksessa erinomaisen hyvin tuodaan esille, kun käydään esimerkiksi (Puhemies koputtaa) vieraitten uskontojen sisältöä läpi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Jos edustaja haluaa jatkaa, pyydän siirtymään puhujapöytäntöön.

18.07 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Ei tarvitse katsoa kuin viimeistä Kirkko ja kaupunki -lehteä nähdäkseen, että jopa kristillisen luterilaisuuden mainstreamin sisällä on paljon hyvin toisistaan poikkeavia käsityksiä aivan uskon peruskysymyksistä. Uskonto on aina sosiaalista, ja sen takia minä ymmärrän, että ihmisillä voi olla vankka halu kuulua kirkkoon ja olla uskonnollisen yhteisönsä jäseniä siitä huolimatta, että he jossakin teologiassa kysymyksessä taikka jossakin perustavassa kohtaa ovat sen mainstreamin kanssa eri mieltä ja haluavat lapselleen erilaista opetusta — tähänhän nämä kristilliset koulutkin perustuvat.

Edustaja Laukkaselle minä nyt vielä haluaisin varmistaa, kun hän tässä puolustaa vanhempien oikeutta päättää: Nimenomaan sitä minäkin tässä puolustan, että vanhemmat voisivat sen vakaumuksensa mukaisesti päättää sen, mikä on se oppisisältö, jonka heidän lapsensa saavat. Nyt se toteutuu monen vanhemman kohdalla ainoastaan sillä ehdolla, että hän eroaa itse kirkosta eli astuu ulos siitä kotiseurakunnastaan, koti- uskonnollisesta yhteisös-

Pöytäkirja PTK 84/2016 vp

tään, joka saattaa olla hänelle hyvinkin arvokas hengellinen viitekehys, ja se on minusta aika kova hinta — varsinkin kun kaikki lapset, kaikki perheet, kaikki vanhemmat eivät joudu samanlaista hintaa maksamaan.

Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2015

Kertomus K 16/2016 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 18/2016 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 16.9.2016 pidettävään täysistuntoon.

6. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 16.9.2016 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.10.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen